T073 BL III (113) Truyện Đức Thích Tôn-Nêu Dẫn Thọ Giới-Luật Tứ Phần

Tạng Luật (Linh Sơn Pháp Bảo)

II-TRUYEÄN ÑÖÙC THÍCH TOÂN 1. Xuaát gia vaø thaønh ñaïo i. Vöông töû hoï Thích Boà-taùt laø con nhaø hoï Thích, beân caïnh Tuyeát sôn, quoác giôùi phía baéc; thuoäc doøng doõi haøo quyù, cha meï chaân chaùnh, caùc töôùng ñaày ñuû. Khi vöøa môùi sinh, caùc thaày töôùng Baø-la-moân ñeàu ñeán xem töôùng. Hoï luaän ñoaùn: Ñaïi vöông, haøi nhi ñaây coù ñaày ñuû ba möôi hai töôùng cuûa ñaïi nhaân. Ngöôøi coù töôùng naøy seõ höôùng ñeán hai con ñöôøng, chaéc chaén khoâng sai. Moät laø, neáu khoâng xuaát gia, seõ laø Vua Saùt-lôïi Quaùn ñaûnhll26 Chuyeån

1124. Vöông thoáng töø Vua Ñaûnh Sinh trôû xuoáng, keå theo tö lieäu Pāli (Mhv. ii): Mandhātā, Cara- ka, Upacara, Cetīya, Mucala, Mahāmucala, Mucalinda, Sāgara, Sāgaradeva, Bharata, Angīrasa, Ruci, Suruci, Patāpa, Mahāpatāpa, Panāda, Mahāpanāda, Sudassana, Neru. 1125. Pali: Sīhahanu; Mhv. ii. 15, Dpv. ii. 44, con trai cuûa Jayasena. ll26. Nguyeân Haùn: Saùt-lôïi thuyû nghieâu ñaûnh , vua doøng Saùt-lôïi ñöôïc truyeàn ngoâi. Sau ñoù, neáu baûy baùu xuaát hieän vaø chinh phuïc ñöôïc caû boán chaâu thieân haï, baáy giôø thaønh Chuyeån luaân

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 57>

luaân thaùnh vöông, coù khaû naêng chinh phuïc taát caû, laøm chuû boán thieân haï, ñöôïc goïi laø Phaùp vöôngll27, vì chuùng sinh maø laøm vò Töï taïill28, ñaày ñuû baûy moùn baùu. Baûy moùn baùu laø: l. Luaân baûo, 2. Töôïng baûo, >. Maõ baûo, 4. Chaâu baûo, 5. Ngoïc nöõ baûo, 6. Chuû taøng thaàn baûo, 7. Ñieån binh baûo. Thaùi töû coù ñaày ñuû moät ngaøn ngöôøi con huøng maõnh, duõng kieän coù khaû naêng ñaåy lui taát caû quaân ñòch treân laõnh thoå, khoâng caàn duøng ñao tröôïng, töï xöû duïng söùc cuûa mình, baèng chaùnh phaùp cai trò giaùo hoùa, khoâng heà coù söï sôï haõi khi haønh vöông söï. Nhaø Vua thi haønh moïi vieäc moät caùch töï taïi, khoâng heà khieáp nhöôïc. Hai laø, neáu Thaùi töû xuaát gia, soáng khoâng gia ñình, thì seõ thaønh baäc Voâ thöôïng Chaùnh chaân, Ñaúng chaùnh giaùc, Minh haïnh tuùc, Thieän Theä, Theá gian giaûi, Voâ thöôïng só, Ñieàu ngöï tröôïng phu, Thieân nhaân sö, Phaät, Theá Toân. Ngaøi, ôû giöõa caùc chuùng hoäi cuûa Ma, cuûa Phaïm, cuûa Sa-moân, Baø-la-moân, chuùng hoäi chö thieân vaø loaøi ngöôøi, ñaõ töï thaân chöùng ngoä, töï thaân an laïc, roài vì chuùng sinh noùi phaùp; phaùp aáy, khoaûng ñaàu, khoaûng giöõa vaø khoaûng cuoái ñeàu thieän xaûo, coù ñuû nghóa vaø vò, vôùi phaïm haïnh ñöôïc hieån hieän. Baáy giôø, Vua nöôùc Ma-kieät laø Bình-sall29 lo ngaïi caùc nöôùc ôû bieân giôùi; sai ngöôøi thaùm saùt khaép nôi. Nhaø Vua nghe quaân thaùm saùt taâu raèng, döôùi chaân Tuyeát sôn, quoác giôùi phía baéc, coù moät ngöôøi con trai doøng hoï Thích, doøng doõi haøo quyù, cha meï chaân chaùnh, coù ñuû ba möôi hai töôùng ñaïi nhaân. Caùc thaày xem töôùng noùi nhö treân. Baáy giôø, quaân thaùm saùt ñeán taâu vôùi Vua: - Ñaïi vöông neân bieát, döôùi chaân Tuyeát sôn, quoác giôùi phía baéc, coù moät ngöôøi con trai doøng hoï Thích, doøng doõi haøo

quyù, cha meï chaân chaùnh, coù ñuû ba möôi hai töôùng ñaïi nhaân, nhö treân ñaõ noùi. Nay nhaø Vua neân tìm caùch tröø khöû ngöôøi kia ñi. Neáu khoâng, sôï sau naøy seõ gaây haïi cho Vua. Vieäc maát nöôùc, maát ñaát, seõ do töø ñaây phaùt sinh. Vua noùi: - Laøm theá naøo maø tröø khöû ñöôïc! Neáu vò kia khoâng xuaát gia, seõ laø vua Saùt-lôïi quaùn ñaûnh, laøm Chuyeån luaân thaùnh vöông, coù ñuû baûy baùu, thoáng laõnh boán thieân haï, laø baäc Töï taïi, khoâng heà khieáp nhöôïc. Ta seõ laø thaàn thuoäc phuïc meänh. Neáu vò aáy xuaát gia hoïc Ñaïo, chaéc thaønh baäc Voâ thöôïng Chí chaân, Ñaúng chaùnh giaùc, noùi phaùp cho moïi ngöôøi; phaùp aáy, vöông. Xem Tröôøng A-haøm 7, kinh 6 “Chuyeån luaân vöông tu haønh”; Trung A-haøm l5, kinh 70 “Chuyeån luaân vöông”; Paâli, D. 26. Cakkavatti. ll27. Phaùp Vöông , vì “Sau khi chinh phuïc, Vua cai trò baèng Phaùp, khoâng baèng ñao kieám” (adattena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasi; D. 26, iii. 59). ll28. Töï Taïi . Pali: Issara (Skt. Īśvara), oâng chuû, hay vò Chuùa teå. Thöôøng duøng ñeå goïi Thöôïng ñeá, töùc Thieân Chuùa. ll29. Ma-kieät vöông Bình-sa ; Pāli: rājā Māgadho Seniyo Bimbisāro

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 574

khoaûng ñaàu, khoaûng giöõa vaø khoaûng cuoái, ñeàu thieän xaûo. Ta seõ laøm ñeä töû cuûa vò aáy. Theo thôøi gian Boà-taùt khoân lôùn, caùc caên ñaày ñuû. Töø choã nhaøn tònh, Ngaøi suy nghó: Nay, Ta xeùt thaáy theá gian naøy thaät laø khoå naõo. Coù sinh, coù giaø, coù beänh, coù cheát. Cheát ñaây sinh kia. Do thaân naøy maø bieân teá cuûa khoå khoâng ñöôïc chaám döùt. Laøm theá naøo ñeå chaám döùt caùi thaân khoå naøy? ii. Xuaát gia taàm ñaïo Baáy giôø, Boà-taùt vöøa tuoåi thanh xuaân, ñaàu toùc ñen möôùt, töôùng maïo thuø ñaëc, ñang thôøi thònh traùng, maø taâm khoâng ham muoán duïc laïc. Cha meï saàu öu khoùc loùc, khoâng muoán ñeå Boà-taùt xuaát gia hoïc ñaïo. Roài thì, Boà-taùt cöôõng yù cha meï, töï mình caïo boû raâu toùc, khoaùc aùo ca-sa, töø boû gia ñình ñeå soáng khoâng gia ñình. Boà-taùt du haønh, daàn daø ñi töø bieân giôùi nöôùc Ma-kieät ñeán thaønh La-duyeät.ll>0 Nghæ ñeâm taïi nuùi kiall>l. Saùng sôùm tinh söông, Ngaøi khoaùc ca-sa, böng baùt, vaøo thaønh La- duyeät khaát thöïc. Töôùng maïo cöïc kyø ñeïp ñeõ. Co duoãi, cuùi ngöôùc, böôùc ñi ung dung, nhìn thaúng tröôùc maø ñi tôùi, khoâng lieác ngoù hai beân. Khi aáy, Vua Ma-kieät ôû treân laàu cao, caùc ñaïi thaàn vaây quanh tröôùc sau. Vua töø xa nhìn thaáy Boà-taùt vaøo thaønh khaát thöïc. Co duoãi, cuùi ngöôùc, böôùc ñi ung dung, nhìn thaúng tröôùc maø ñi tôùi, khoâng lieác ngoù hai beân. Thaáy vaäy, nhaø Vua noùi baøi keä khen ngôïi cho caùc ñaïi thaàn nghe: Caùc ngöôi xem ngöôøi kia Cöû chæ Thaùnh tuyeät vôøi Töôùng haûo thaät trang nghieâm Chaúng phaûi haøng haï tieän. Nhìn thaúng, khoâng lieác ngoù Tröïc chæ tieán böôùc leân Vua lieàn sai ngöôøi hoûi Tyø-kheo muoán ñi ñaâu? Ngöôøi söù ñöôïc Vua sai Theo sau chaân Tyø-kheo Xem Tyø-kheo ñeán ñaâu Nghæ ñeâm ôû choã naøo? Xin xong khaép moïi nhaø Caùc caên ñònh, traàm tónh Baùt côm nhanh choùng ñaày

ll>0. La-duyeät thaønh , thuû phuû nöôùc Ma-kieät-ñaø. ll>l. Baûn Cao ly: chæ tuùc . Toáng-Nguyeân-Minh: sôn tuùc

YÙ chí thöôøng vui töôi.
Sau khi khaát thöïc xong
Thaùnh lieàn ra khoûi thaønh
Treân nuùi Ban-traø-baø1132
Seõ taïm nghæ nôi ñaây.
Bieát choã Tyø-kheo nghæ
Moät ngöôøi ôû laïi ñoù
Moät ngöôøi trôû veà taâu
Ñeå nhaø Vua bieát roõ.
Tyø-kheo hieän nghæ ñeâm
Taïi nuùi Ban-traø-baø
Naèm ngoài nhö sö töû
Nhö coïp taïi röøng saâu.
Vua nghe söù thaàn taâu
Leänh trang hoaøng coã voi
Cuøng quaân haàu tuøy tuøng
Ñoàng ñeán leã Boà-taùt.
Khi ñeán hoûi chaøo xong
Roài ngoài qua moät beân
Sau khi chaøo hoûi roài
Vua laïi noùi nhö sau:
- Xem Ngaøi ñang traùng thònh
Caùc haønh raát thanh tònh
Leõ ñaùng ngöï ñaïi xa
Quaàn thaàn haàu giaù nghieâm
Töôùng maïo raát ñoan chaùnh
Taát sinh doøng Saùt-lôïi?
- Nay toâi traû lôøi ngaøi
Xin noùi queâ höông mình
Nay phía Baéc nuùi Tuyeát
Coù nöôùc Ñaïi vöông trò.
Nay ôû Baéc tuyeát sôn
Hoï cha goïi laø Nhaät 1133
Sinh xöù laø Thích-ca
ll>2. Ban-traø-baø . Pāli: Pattava, ngoïn ñoài gaàn thaønh Rājagaha (Vöông-xaù hay La- duyeät). ll>>. Nhaät . Pāli: Ādicca. Teân chæ hoï cuûa boä toäc Thích ca. Do ñoù, Phaät cuõng ñöôïc goïi laø ñaáng Nhaät Toân, hay Nhaät Thaân, baø con cuûa Maët Trôøi (Pāli: Ādiccabanhddhu).

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 576

Taøi baûo, kyõ thuaät ñuû. Cha meï ñeàu chaân chaùnh Boû nhaø, taàm hoïc ñaïo Khoâng öa choán nguõ duïc Xem duïc nhieàu khoå naõo. Ly duïc thöôøng an oån Tìm caàu choã dieät duïc Laø taâm yù cuûa toâi. Baáy giôø, nhaø Vua noùi vôùi Thaùi töû: - Nay ngaøi haõy ôû laïi ñaây. Toâi seõ chia cho phaân nöûa nöôùc. Boà-taùt traû lôøi: - Toâi khoâng theå nghe theo lôøi ñoù ñöôïc. Nhaø Vua laïi noùi: - Ngaøi coù theå laøm Ñaïi vöông. Nay toâi cho ngaøi troïn nöôùc vaø taát caû nhöõng sôû höõu. Toâi dôû luoân caû vöông mieän baùu naøy taëng ngaøi. Ngaøi ôû ngoâi vöông vò ñeå trò vì. Toâi seõ laøm thaàn haï. Boà-taùt traû lôøi: - Toâi boû ngoâi vò Chuyeån luaân vöông ñeå xuaát gia hoïc ñaïo, ñaâu coù theå ham ngoâi vò Vua nôi bieân quoác maø soáng ôû theá tuïc. Naøy Vua neân bieát, cuõng nhö coù ngöôøi ñaõ töøng thaáy nöôùc trong ñaïi haûi, sau thaáy nöôùc trong vuõng chaân traâu, ñaâu coù theå sinh taâm nhieãm tröôùc. Vieäc naøy cuõng nhö vaäy. Toâi haù laïi boû ngoâi Chuyeån luaân vöông ñeå nhaän ngoâi vò tieåu vöông chö haàull>4. Vieäc naøy khoâng thaønh vaäy! Baáy giôø, nhaø Vua thöa: - Neáu ngöôøi thaønh Voâ thöôïng ñaïo, thì ñeán thaønh La-duyeät naøy tröôùc, ñeå toâi ñöôïc thaêm. Boà-taùt traû lôøi: - Ñöôïc. Nhaø Vua lieàn töø choã ngoài ñöùng daäy kính leã saùt chaân Boà-taùt, nhieãu ba voøng, roài caùo lui. Baáy giôø, coù ngöôøi teân laø A-lam-ca-lamll>5 laø baäc thaày trong moïi ngöôøi, daïy cho caùc ñeä töû moân thieàn ñònh voâ sôû höõu xöùll>6. Boà-taùt ñeán choã cuûa A-lam-ca-lam thöa hoûi: - Ngaøi daïy caùc ñeä töû baèng nhöõng phaùp gì, khieán cho hoï chöùng ll>4. Tuùc taùn tieåu vöông (vua raûi thoùc), chæ vua nhoû, chö haàu.
1135. A-lam-ca-. Pāli: Ānāra-Kālāma. ll>6. Nguyeân trong baûn: baát duïng xöù ñònh . Baäc thöù ba trong boán Voâ saéc ñònh. Xem, Trung A-haøm 56, kinh 204 “La-ma” (T0ln26 tr.776b08). (Pāli: ākiñcaññāyatana) Cf. Pāli, M. 64. Ariyapariyesana (i. l60).

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 577

ñ aéc? A-lam-ca-lam traû lôøi: - Naøy Cuø-ñaøm, toâi noùi cho caùc ñeä töû veà ñònh voâ sôû höõu, khieán cho hoï chöùng ñaéc. Baáy giôø, Boà-taùt lieàn nghó: Ñaâu phaûi chæ coù A-lam-ca-lam coù loøng tin, maø nay Ta cuõng coù loøng tin. Ñaâu phaûi chæ coù A-lam-ca-lam coù tinh taán, maø Ta cuõng coù tinh taán. Ñaâu phaûi chæ coù A-lam-ca-lam coù trí tueä, maø nay Ta cuõng coù trí tueä. Nay, A-lam-ca-lam baèng phaùp naøy maø chöùng ñaéc, Ta haù khoâng tònh toïa tö duy, baèng trí tueä, maø chöùng ñaéc. Nay, Ta caàn sieâng naêng tinh taán ñeå chöùng phaùp naøy. Boà-taùt lieàn noå löïc tinh taán, khoâng bao laâu, chöùng ñaéc phaùp naøy. Khi Boà-taùt chöùng ñaéc roài, ñeán choã A-lam-ca-lam noùi: - Ngaøi chæ chöùng phaùp voâ sôû höõu ñònh naøy vaø noùi cho ngöôøi phaûi khoâng? A-lam-ca-lam traû lôøi: - Toâi chæ coù phaùp naøy. Ngoaøi ra khoâng coù phaùp naøo nöõa. Boà-taùt noùi: - Toâi cuõng ñaõ chöùng phaùp voâ sôû höõu ñònh naøy. Nhöng khoâng noùi cho ngöôøi khaùc. A-lam-ca-lam hoûi: - Cuø-ñaøm, thaät söï ngöôøi ñaõ chöùng voâ sôû höõu ñònh naøy nhöng khoâng noùi cho ngöôøi chaêng? Toâi cuõng chöùng voâ sôû höõu ñònh naøy nhöng toâi maø noùi cho ngöôøi khaùc. Cuø-ñaøm, nhöõng gì toâi bieát thì ngöôøi

cuõng bieát. Nhöõng gì ngöôøi bieát thì toâi cuõng bieát. Ngöôøi nhö toâi. Toâi nhö ngöôøi. Naøy Cuø-ñaøm, ngöôøi coù theå cuøng toâi lo Taêng söïll>7 chaêng? Baáy giôø, A-lam-ca-lam sinh loøng hoan hæ, cung kính thöøa söï Boà- taùt, coi ngang haøng vôùi mình. Roài thì, Boà-taùt laïi nghó: Loaïi thieàn ñònh voâ sôû höõu naøy khoâng phaûi laø phaùp tòch dieät, khoâng ly duïc, chaúng phaûi laø dieät taän, chaúng phaûi laø tòch tónh, chaúng theå thaønh Ñaúng chaùnh giaùc, chaúng phaûi laø Sa-moân, chaúng phaûi laø nôi chöùng ñaéc Nieát-baøn. Ta khoâng thích phaùp naøy. Boà-taùt beøn boû A-lam-ca-lam ra ñi ñeå caàu phaùp cao sieâu hôn. Baáy giôø, coù Uaát-ñaàu-lam Töûll>8 laø böïc thaày ñöùng ñaàu ôû trong ñaïi chuùng. Vò naøy sau khi thaày maïng chung, daïy caùc ñeä töû cuûa thaày veà loaïi

ll>7. Taêng, ñaây chæ chuùng ñeä töû cuûa A-lam-ca-lam. ll>8. Uaát-ñaàu-lam Töû . Xem Trung A-haøm 56, ibd. T0ln26 tr.776c06. Pāli: Udako Rāmaputto,, M. 26, ibid.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 578

thieàn ñònh phi töôûng phi phi töôûng xöù.ll>9 Boà-taùt ñeán choã Uaát-ñaàu- lam Töû thöa hoûi: - Thaày cuûa Ngaøi daïy ñeä töû baèng nhöõng phaùp gì? Uaát-ñaàu-lam Töû traû lôøi: - Thaày cuûa toâi daïy caùc ñeä töû moân thieàn ñònh phi töôûng phi phi töôûng xöù. Boà-taùt nghó: Ñaâu phaûi chæ Uaát-ñaàu-lam Töû coù loøng tin maø ta cuõng coù loøng tin. Ñaâu phaûi chæ Uaát-ñaàu-lam Töû coù tinh taán maø ta cuõng coù tinh taán. Ñaâu phaûi chæ Uaát-ñaàu-lam Töû coù trí tueä maø ta cuõng coù trí tueä. Ñaâu phaûi chæ Uaát-ñaàu-lam Töû chöùng phaùp naøy maø vì ngöôøi noùi. Ta haù khoâng theå chöùng phaùp naøy. Nay Ta coù theå noå löïc tinh taán ñeå chöùng phaùp naøy. Boà-taùt lieàn noå löïc tinh taán, khoâng bao laâu chöùng ñöôïc phaùp naøy. Baáy giôø, Boà-taùt ñeán choã Uaát-ñaàu-lam Töû hoûi: - Ngaøi chæ coù moân thieàn ñònh phi töôûng phi phi töôûng xöù naøy, hay coøn coù phaùp naøo nöõa? Uaát-ñaàu-lam Töû traû lôøi: - Cuø-ñaøm, toâi chæ coù phaùp naøy. Ngoaøi ra khoâng coù phaùp naøo nöõa. Boà-taùt hoûi: - Nay, toâi cuõng ñaõ chöùng ñònh phi töôûng phi phi töôûng xöù naøy. Uaát-ñaàu-lam Töû noùi: - Ngöôøi thaät söï coù ñònh phi töôûng phi phi töôûng naày roài chaêng? Thaày cuûa Uaát-ñaàu-lam Töû toâi cuõng ñaõ chöùng nghieäm ñònh phi töôûng phi phi töôûng xöù naøy. Nhöõng gì Thaày cuûa toâi bieát thì nay ngöôøi cuõng bieát. Nhöõng gì ngöôøi bieát thì Uaát-ñaàu-lam Töû cuõng bieát. Ngöôøi gioáng nhö Uaát-ñaàu-lam Töû, Uaát-ñaàu-lam Töû cuõng gioáng nhö ngöôøi. Naày Cuø-ñaøm, nay ngöôøi haõy cuøng toâi troâng coi Taêng söï naøy. Baáy giôø, Uaát-ñaàu-lam Töû phaùt taâm hoan hyû, thöøa söï Boà-taùt, toân leân baäc Thaày ñeå thôø kính. Baáy giôø, Boà-taùt laïi nghó: Ta quaùn saùt ñònh phi töôûng phi phi töôûng xöù naøy chaúng phaûi laø phaùp tòch dieät, khoâng ly duïc, chaúng phaûi laø dieät taän, chaúng phaûi laø tòch tónh, chaúng theå thaønh Ñaúng chaùnh giaùc, chaúng phaûi laø Sa-moân, chaúng phaûi laø nôi chöùng ñaéc Nieát- baøn. Ta khoâng thích phaùp naøy. Boà-taùt boû Uaát-ñaàu-lam Töû ra ñi ñeå tìm caàu phaùp cao sieâu hôn. Phaùp thuø thaéng maø Boà-taùt tìm caàu, ñoù laø phaùp tòch tónh toái thöôïngll40.

ll>9. Trong baûn: höõu töôûng voâ töôûng . Baäc thöù tö trong boán Voâ saéc ñònh. Pali: Nevasaññānāsaññāyatana ll40. Haùn: voâ thöôïng höu töùc phaùp . Xem, Trung A-haøm 56, ñaõ daãn: voâ thöôïng an

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 579

iii. Saùu naêm khoå haïnh Boà-taùt töø ranh giôùi Ma-kieät du hoùa veà phöông nam, ñeán nuùi Töôïng ñaàu , trong thoân Ñaïi töôùng, ôû Uaát-tì-lall42. Nôi ñoù, coù moät vuøng ñaát ll4l

saïch seõ, baèng phaúng, xinh ñeïp, khaû aùi; coû xanh non meàm maïi ñeàu xoay veà phía höõu; ao taém trong maùt meû, nöôùc saïch seõ; vöôøn röøng raäm raïp bao quanh; thoân xoùm daân cö ôû xung quanh ñoâng ñaûo. Thaáy vaäy, Boà-taùt nghó: Thieän nam töû naøo muoán tìm caàu nôi ñoaïn tröø keát söû, ñaây laø choã toát. Nay ta tìm caàu nôi ñoaïn tröø keát söû, ñaây chính laø choã ta muoán. Nay ta coù theå ngoài nôi ñaây ñeå ñoaïn keát söû. Baáy giôø coù naêm ngöôøi ñi theo Boà-taùt töï nghó: Neáu Boà-taùt thaønh ñaïo thì seõ noùi phaùp cho chuùng ta. Baáy giôø, Uaát-beà-la coù boán ngöôøi con gaùi: moät teân laø Baø-la, hai teân laø Uaát-baø-la, ba teân laø Toân-ñaø-la, boán teân laø Kim-baø-giaø-la ñeàu ñeå yù vaøo Boà-taùt, töï nghó: Neáu Boà-taùt xuaát gia hoïc ñaïo chuùng ta seõ laøm ñeä töû. Neáu Boà-taùt khoâng xuaát gia hoïc ñaïo, ôû taïi gia theo theá tuïc thì chuùng ta seõ laø theâ thieáp. ÔÛ ñaây, Boà-taùt khoå haïnh saùu naêm, nhöng vaãn khoâng chöùng ñöôïc phaùp thuø thaéng cuûa Thaùnh trí taêng thöôïng. Roài Boà-taùt nhôù laïi. Xöa kia, nôi bôø ruoäng, choã phuï vöông haï ñieàn, ngaøi ngoài döôùi boùng caây Dieâm- phuø, vôùi söï ly duïc, ly phaùp aùc baát thieän, coù giaùc coù quaùn, coù hyû laïc phaùt sinh do vieãn lyll4>, ngaøi chöùng nghieäm vaø an truù Sô thieàn. Boà-taùt laïi nghó: Coù con ñöôøng naøo ñeå töø ñoù ñaït ñöôïc döùt saïch nguoàn goác khoå? Laïi nghó tieáp, - Con ñöôøng naøy seõ daãn ñeán choã döùt saïch nguoàn goác khoå. Roài Boà-taùt lieàn noå löïc tinh taán tu taäp trí naøy; töø con ñöôøng naøy, seõ döùt saïch ñöôïc nguoàn goác khoå. Boà-taùt laïi nghó: Coù hay chaêng, nhaân bôûi phaùp baát thieän, aùi duïc, maø ñaït ñöôïc phaùp an laïc? Roài laïi nghó: Khoâng theå do bôûi phaùp baát thieän, aùi duïc, maø ñaït ñöôïc phaùp an laïc. Ngaøi laïi nghó, - Coù phaûi chaêng, do taäp haønh voâ duïc, xaû phaùp baát thieän, maø ñaït ñöôïc phaùp an laïc? Nhöng Ta khoâng do bôûi söï töï haønh khoå thaân naøy maø ñaït ñöôïc phaùp an laïc. Nay, Ta coù neân aên moät ít côm, baùnh boät, ñeå coù ñöôïc söùc khoeû trôû laïi chaêng? Sau ñoù Boà-taùt baét ñaàu aên moät ít côm khoâll44 ñeå coù ñöôïc söùc khoûe.

oån Nieát-baøn . Pāli: anuttara yogakkhema nibbāna pariyesamāno. ll4l. Töôïng ñaàu sôn . Pāli: Gayāsīsa, nuùi ñaàu voi, ngoïn ñoài gaàn thò traán Gayaâ.a ll42. Uaát-tì-la Ñaïi töôùng thoân . Trung A-haøm 56 (T0ln26, tr.777a6): thoân Tö-na . Ñoaïn sau, phieân aâm laø Uaát-beà-la . Pāli: Uruvelā, Senā-nigama. ll4>. Nguyeân Haùn: hæ laïc nhaát taâm . Haùn dòch khoâng chính xaùc. Caàn söûa laïi theo ñònh cuù veà Sô thieàn. ll44. Phaïn khöùu .

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 580

Khi Boà-taùt aên moät ít thöùc aên ñoù, naêm ngöôøi ñi theo ñeàu thaát voïng vaø töø boû Boà-taùt ra ñi, noùi vôùi nhau: Sa-moân Cuø-ñaøm cuoàng meâ maát ñaïo. Ñaâu coøn coù ñaïo chaân thaät nöõa. iv. Thaønh Ñaúng chaùnh giaùc Baáy giôø, Boà-taùt ñaõ phuïc hoài söùc löïc roài, lieàn ñeán nôi doøng nöôùc soâng Ni-lieân-thieànll45 taém röûa thaân theå. Sau ñoù, leân bôø, ñeán döôùi boùng caây Boà-ñeà. Khi aáy, caùch goác caây khoâng xa coù moät ngöôøi caét coû teân laø Caùt Anll46, Boà-taùt ñeán tröôùc ngöôøi naøy noùi: - Toâi caàn coû. OÂng laøm ôn cho toâi moät ít. Caùt An thöa: - Ñöôïc, toát laém! Khoâng chuùt luyeán tieác, Caùt An trao coû cho Boà-taùt. Boà-taùt ñem coû ñeán döôùi boùng caây Caùt töôøngll47, traûi coû ngoài thaúng ngöôøi, chaùnh yù, buoäc nieäm tröôùc maët. Boà-taùt tröø duïc aùi, tröø phaùp aùc baát thieän, coù giaùc coù quaùn, coù hyû laïc phaùt sinh do söï vieãn lyll48, chöùng vaø an truù Sô thieàn. Ñoù goïi laø Boà-taùt ñaït ñöôïc phaùp thieän thuø thaéng ñaàu tieân. Taïi sao vaäy? Vì nhôø buoäc yù chuyeân nieäm, khoâng phoùng daät. Baáy giôø, Boà-taùt laïi tröø boû giaùc, quaùnll49, ñaït ñöôïc noäi tín,ll50 coù hyû laïc do ñònh sinhll5l, vôùi khoâng giaùc quaùn, chöùng vaø an truù Nhò thieàn. Ñoù laø Boà-taùt ñaït ñöôïc phaùp thieän thuø thaéng thöù hai. Taïi sao vaäy? Vì buoäc yù, chuyeân nieäm, khoâng phoùng daät. Roài Boà-taùt tröø boû hyû,ll52 an truù xaû, chaùnh nieäm chaùnh tri, thaân caûm giaùc laïc, maø baäc Thaùnh noùi laø xaû, nieäm, an truï laïc,ll5> chöùng vaø an truù Tam thieàn. Ñoù laø Boà-taùt ñaït ñöôïc thaéng phaùp thöù ba. Taïi sao vaäy? Vì

ll45. Ni-lieân-thieàn . Pāli: Nerañjarā. ll46. Caùt An . Pāli: Sotthiya. ll47. Caùt töôøng thoï . Coù leõ, Paâli, caây assattha, veà sau ñöôïc goïi laø caây Boà-ñeà. ll48. Xem cht. 25 treân. Do ñoù, Sô thieàn cuõng ñöôïc goïi laø “Ly sinh hyû laïc ñòa” (traïng thaùi hyû vaø laïc phaùt sinh do söï vieãn ly). ll49. Giaùc vaø quaùn, hay cuõng goïi laø taàm vaø töù, laø hai yeáu toá quan troïng khi chöùng Sô thieàn. Sang Nhò thieàn, hai yeáu toá naøy bò vöôït qua, goïi laø traïng thaùi “voâ taàm voâ töù.” (khoâng giaùc, khoâng quaùn). ll50. Noäi tín ; Huyeàn Trang dòch laø noäi ñaúng tònh : traïng thaùi trong suoát quaân bình cuûa noäi taâm khi chöùng Nhò thieàn. ll5l. Do ñoù, Nhò thieàn cuõng ñöôïc goïi laø “ñònh sinh hyû laïc ñòa” (traïng thaùi hyû vaø laïc phaùt sinh do ñònh hay nhaát taâm. ll52. Hyû, yeáu toá chính trong Nhò thieàn; khi nhaäp Tam thieàn, noù bò vöôït qua. Do ñoù, Tam thieàn cuõng ñöôïc goïi laø “Ly hyû dieäu laïc ñòa” (traïng thaùi laïc vi dieäu do khoâng coøn hyû). ll5>. Nguyeân Haùn: Thaùnh trí sôû kieán hoä nieäm laïc . Baûn Haùn hieåu Pāli upekkha (Skt. upeka: xaû) laø hoä. Phaùp uaån tuùc luaän 6 (T26nl5>7 tr.482b05): Thaùnh thuyeát öng xaû. Pali yam tam ariyā ācikkhanti uppekkhako satimā sukkhavihārī, “ñieàu maø Thaùnh giaû noùi laø xaû, an truù laïc vôùi chaùnh nieäm.”

nhôø buoäc yù, chuyeân nieäm, khoâng phoùng daät. Roài Boà-taùt xaû khoå laïc, döùt öu hyû ñaõ caûm thoï töø tröôùc, khoâng khoå khoâng laïc, vôùi xaû, nieäm thanh tònh,ll54 chöùng vaø an truù Töù thieàn. Ñoù goïi laø Boà-taùt ñaït ñöôïc thaéng phaùp thöù tö naøy. Taïi sao vaäy? Vì nhôø buoäc yù, chuyeân nieäm, khoâng phoùng daät.

Baáy giôø, vôùi taâm ñònh tónh nhö vaäy,ll55 Boà-taùt tröø saïch caùc keát söû, thanh tònh khoâng coøn tyø veát, ñöôïc söû duïng moät caùch nhuaàn nhuyeãn,ll56 an truï kieân coá, chöùng trí tuùc maïng, nhôù bieát moät ñôøi, hai ñôøi, ba ñôøi, boán ñôøi, naêm ñôøi, möôøi ñôøi, hai chuïc ñôøi, ba chuïc ñôøi, boán chuïc ñôøi, naêm chuïc ñôøi, moät traêm ñôøi, moät ngaøn ñôøi, moät traêm ngaøn ñôøi, voâ soá traêm ñôøi, voâ soá ngaøn ñôøi, voâ soá traêm ngaøn ñôøi; kieáp thaønh, kieáp baïi, voâ soá kieáp thaønh, voâ soá kieáp baïi, voâ soá kieáp thaønh baïi, - Ta ñaõ töøng sinh nôi kia, coù teân nhö vaäy, hoï nhö vaäy, sinh nhö vaäy, thöùc aên nhö vaäy, thoï maïng nhö vaäy, giôùi haïn thoï maïng nhö vaäy, soáng ôû ñôøi daøi vaén nhö vaäy, caûm thoï khoå laïc nhö vaäy; töø nôi naøy cheát, taùi sinh nôi kia; töø nôi kia cheát, taùi sinh nôi naøy, vôùi töôùng maïo nhö vaäy. Ngaøi nhôù bieát voâ soá vieäc cuûa maïng soáng ñôøi tröôùc. Baáy giôø, Boà-taùt luùc ñaàu ñeâm ñaït ñöôïc minh ban ñaàu naøy, voâ minh dieät vaø minh phaùt sinh, boùng toái heát aùnh saùng xuaát hieän. Ñoù goïi laø söï chöùng tuùc maïng thoâng. Taïi sao vaäy? Vì nhôø tinh taán, khoâng phoùng daät. Laïi vôùi taâm ñònh tónh cuûa tam-muoäi, thanh tònh khoâng tyø veát, khoâng keát söû, caùc caáu baån ñaõ saïch, ñöôïc söû duïng nhuaàn nhuyeãn, an truï kieân coá, Boà-taùt bieát söï soáng, söï cheát cuûa chuùng sinh. Baèng thieân nhaõn thanh tònh, Ngaøi xem thaáy söï soáng söï cheát cuûa chuùng sinh,ll57 vôùi hình saéc ñeïp, hình saéc xaáu, ñöôøng laønh, ñöôøng döõ; hoaëc sang hoaëc heøn, tuøy thuoäc vaøo haønh ñoäng cuûa chuùng sinh, taát caû ñeàu bieát roõ. Boà-taùt töï quaùn saùt bieát chuùng sinh naøy, do thaân haønh aùc, mieäng haønh aùc, yù haønh aùc, taø kieán, huûy baùng hieàn thaùnh, taïo nghieäp baùo taø kieán; thaân hoaïi maïng chung ñoïa vaøo ñòa nguïc, suùc sinh, ngaï quyû. Boà-taùt laïi quaùn saùt chuùng sinh, do thaân haønh thieän, mieäng haønh thieän, yù haønh thieän; chaùnh kieán, khoâng huûy baùng hieàn thaùnh, taïo nghieäp baùo chaùnh kieán; thaân hoaïi maïng chung sinh trong thieân thöôïng, nhaân gian. Baèng thieân nhaõn thanh tònh nhö vaäy, Ngaøi quaùn saùt thaáy söï soáng, cheát cuûa chuùng sinh tuøy theo nghieäp maø chuùng ñaõ laøm. Ñoù

ll54. Nguyeân Haùn: hoä nieäm thanh tònh . Xem cht. >> treân. Xem giaûi thích, Phaùp uaån 7 (T26nl5>7 tr.485a09): “Baáy giôø, xaû vaø nieäm thaûy ñeàu thanh tònh.” Pāli: upekkhā sati pārisuddha. ll55. Haùn: ñònh yù . Pāli: samāhite citte.. ll56. Trong baûn: sôû haønh nhu nhuyeán . Pāli: mudubhūte kammaniye. ll57. Ngaøi höôùng taâm ñeán “sinh töû trí” (Pāli: cūtapapāta-ñānā).

goïi laø, vaøo luùc nöûa ñeâm, Boà-taùt ñaït ñöôïc minh thöù hai naøy, voâ minh heát, minh phaùt sinh, boùng toái heát, aùnh saùng xuaát hieän. Töùc laø trí thieân nhaõn nhìn thaáy chuùng sinh. Taïi sao vaäy? Vì nhôø tinh taán, khoâng phoùng daät. Laïi vôùi taâm ñònh tónh cuûa tam-muoäi, thanh tònh khoâng tyø veát, khoâng keát söû, caùc caáu baån ñaõ saïch, ñöôïc söû duïng nhuaàn nhuyeãn, an truï kieân coá, Boà-taùt ñaït ñöôïc laäu taän trí hieän tieàn. Vôùi taâm duyeân trí laäu taän, Ngaøi bieát nhö thaät raèng, “Ñaây laø khoå”, “Ñaây laø taäp”, “Ñaây laø khoå dieät”, - Ñaây laø con ñöôøng ñöa ñeán khoå dieät. Do Boà-taùt bieát nhö vaäy, quaùn nhö vaäy, taâm giaûi thoaùt khoûi duïc laäu, taâm giaûi thoaùt khoûi höõu laäu, taâm giaûi

thoaùt khoûi voâ minh laäu. Ñaõ giaûi thoaùt, bieát roõ laø ñaõ giaûi thoaùt, bieát raèng, söï sinh ñaõ döùt, phaïm haïnh ñaõ vöõng, vieäc laøm ñaõ xong, khoâng coøn taùi sinh nöõa. Ñoù laø, vaøo luùc cuoái ñeâm, Boà-taùt ñaït ñöôïc minh thöù ba naøy, voâ minh dieät, minh phaùt sinh, boùng toái heát, aùnh saùng phaùt sinh. Ñoù laø trí laäu taän. Taïi sao? Vì nhôø Nhö lai, Chí chaân, Ñaúng chaùnh giaùc, phaùt khôûi trí naøy, ñaït ñöôïc voâ ngaïi giaûi thoaùt. Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân ôû choã naøy ñoaïn taän taát caû caùc laäu, tröø taát caû keát söû. Döôùi boùng caây Boà-ñeà, ngoài keát giaø baûy ngaøy, baát ñoäng, höôûng thoï an laïc cuûa giaûi thoaùt. v. Hai ngöôøi khaùch thöông Qua baûy ngaøy, Theá Toân xuaát khoûi ñònh taâm. Trong baûy ngaøy chöa aên thöù gì. Baáy giôø, coù hai anh em laùi buoân, moät ngöôøi teân laø Traûo, moät ngöôøi teân laø Öu-ba-ly,ll58 ñieàu khieån naêm traêm chieác xe chôû taøi baûo ñi ngang qua caùch caây Boà-ñeà khoâng xa. Baáy giôø coù vò thaàn caây chí tín ñoái vôùi Ñöùc Phaät, laø tri thöùc quen bieát töø laâu ñoái vôùi hai khaùch buoân naøy. Muoán khieán cho hai ngöôøi khaùch buoân ñöôïc Phaät ñoä, oâng ñeán choã hai ngöôøi, noùi: - Caùc oâng bieát chaêng? Ñöùc Thích-ca Vaênll59 Phaät, Nhö Lai, Ñaúng chaùnh giaùc, trong baûy ngaøy ñaõ thaønh töïu taát caû caùc phaùp. Trong baûy ngaøy aáy cuõng chöa aên thöù gì. Caùc oâng coù theå ñem maät ong, côm khoâ phuïng hieán Nhö lai, ñeå caùc oâng ñöôïc lôïi ích, an oån, khoaùi laïc laâu daøi. Hai anh em ngöôøi laùi buoân nghe vò thaàn caây noùi nhö vaäy, hoan hyû; lieàn ñem maät ong vaø côm khoâll60 ñeán caây Boà-ñeà ñeå phuïng hieán. Töø xa troâng thaáy Ñöùc Nhö Lai töôùng maïo khaùc thöôøng, caùc caên tòch ñònh, vôùi söï ñieàu phuïc toái thöôïng, nhö con voi ñöôïc ñieàu phuïc thuaàn thuïc khoâng

ll58. Traûo (Nakha?); Öu-ba-li (Upāli?). Pāli: hai anh em thöông khaùch: Tapussa vaø Bhallika. ll59. Vaên ; phieân aâm töø Muni. ll60. Maät khöùu . Pāli: manthañca madhupittikañca, chaùo luùa maïch vaø maät ong.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 58>

coøn hung haêng, nhö nöôùc ñöôïc loùng trong khoâng coù buïi nhô. Thaáy vaäy, hoï phaùt taâm hoan hyû ñoái vôùi Ñöùc Nhö Lai. Hoï ñeán tröôùc Ñöùc Nhö Lai, ñaûnh leã roài, ñöùng qua moät beân, hai ngöôøi laùi buoân baïch Ñöùc Theá Toân: - Chuùng con xin phuïng hieán maät ong vaø côm khoâ. Ngaøi thöông xoùt thaâu nhaän cho. Ñöùc Theá Toân laïi nghó nhö vaày: Maät ong vaø côm khoâ do hai ngöôøi naøy daâng cuùng; laáy thöù gì ñöïng ñaây? Ñöùc Theá Toân laïi nghó tieáp: Quaù khöù, chö Phaät Nhö Lai, Chí chaân, Ñaúng chaùnh giaùc, duøng vaät gì ñeå ñöïng thöùc aên? Chö Phaät Theá Toân khoâng duøng tay ñeå nhaän thöùc aên. Baáy giôø, Töù Thieân vöông ñöùng hai beân, bieát Ñöùc Phaät nghó nhö vaäy, lieàn ñeán boán phöông, moãi vò laáy moät bình baùt baèng ñaù ñem ñeán daâng leân Ñöùc Theá Toân vaø baïch: - Cuùi xin Ngaøi laáy bình baùt naøy ñeå nhaän maät ong vaø côm khoâ cuûa ngöôøi laùi buoân. Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân vôùi loøng töø maãn, lieàn nhaän boán chieác baùt cuûa Töù Thieân vöông, roài hieäp laïi thaønh moät caùi ñeå nhaän maät ong vaø côm khoâ cuûa ngöôøi laùi buoân. Nhaän thöùc aên baèng löông khoâ troän vôùi maät cuûa ngöôøi laùi buoân roài, nhaân cô hoäi naøy Ñöùc Phaät khai hoùa hoï baèng lôøi

chuù nguyeän: Ai sôû haønh boá thí Chaéc chaén ñöôïc lôïi ích Ai vì laïc boá thí Sau taát ñöôïc an laïc. - Naøy Thöông khaùch, nay caùc ngöôøi haõy quy y Phaät, quy y Phaùp. Hai ngöôøi laùi buoân lieàn nhaän lôøi daïy cuûa Ñöùc Phaät thöa: - Baïch ñaïi ñöùc! Nay con xin quy y Phaät, quy y Phaùp. Ñoù laø, trong nhöõng ngöôøi Öu-baø-taéc ñaàu tieân nhaän laõnh hai quy y, chính laø hai anh em ngöôøi laùi buoân naøy. Baáy giôø, hai ngöôøi laùi buoân baïch vôùi Ñöùc Phaät: - Nay chuùng con muoán veà laïi queâ nhaø. Neáu khi veà ñeán nôi roài, muoán laøm phöôùc thì laøm theá naøo? Muoán leã kính cuùng döôøng thì leã kính caùi gì? Ñöùc Theá Toân bieát yù muoán cuûa hoï, Ngaøi lieàn ñem moùng tay vaø toùc cho vaø noùi: - Caùc ngöôi ñem vaät naøy veà ñoù, laøm phöôùc, leã baùi, cung kính cuùng döôøng. Baáy giôø, hai ngöôøi laùi buoân tuy nhaän toùc vaø moùng tay, nhöng khoâng theå chí taâm cuùng döôøng vì nghó: Toùc vaø moùng tay laø nhöõng vaät maø ngöôøi

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 584

ñôøi coi reû, vaát boû. Sao Ñöùc Theá Toân laïi baûo chuùng ta cuùng döôøng! Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân bieát trong taâm cuûa ngöôøi laùi buoân nghó nhö vaäy, neân Ngaøi lieàn noùi vôùi hai ngöôøi laùi buoân: - Caùc ngöôi chôù neân coù taâm nieäm coi thöôøng toùc vaø moùng tay cuûa Nhö Lai nhö theá, cuõng ñöøng noùi, taïi sao vaät ngöôøi ñôøi vaát boû maø Nhö Lai baûo chuùng ta cuùng döôøng. Caùc ngöôøi neân bieát, khaép caû theá giôùi bao goàm caû Ma chuùng, Phaïm chuùng, Sa-moân, Baø-la-moân chuùng, trôøi vaø ngöôøi, ñoái vôùi toùc cuõng nhö moùng tay cuûa Nhö Lai ñeàu cung kính cuùng döôøng, khieán cho taát caû bao goàm caû Ma chuùng, Phaïm chuùng, Sa-moân, Baø-la- moân chuùng, ñeàu ñöôïc coâng ñöùc khoâng theå keå xieát. Ngöôøi laùi buoân baïch Phaät: - Söï cuùng döôøng toùc vaø moùng tay naøy coù nhöõng chöùng nghieäm gì? Ñöùc Phaät daïy ngöôøi laùi buoân: vi. Nhaân duyeân quaù khöù - Naøy khaùch thöông, thuôû quaù khöù xa xöa, coù moät nhaø Vua teân laø Thaéng Oaùn, thoáng laõnh coõi Dieâm-phuø-ñeà. Baáy giôø, trong coõi Dieâm-phuø- ñeà, luùa gaïo ñaày ñuû, nhaân daân höng thaïnh, cuoäc soáng raát laø vui söôùng. Coõi nöôùc coù taùm möôi boán ngaøn thaønh quaùch, naêm möôi laêm öùc thoân xoùm, saùu vaïn quoác thoå nhoû. Cung thaønh Vua Thaéng Oaùn ôû teân laø Lieân hoa, töø ñoâng sang taây möôøi hai do-tuaàn, töø nam qua baéc baûy do-tuaàn. Ñaát ñai phì nhieâu, luùa gaïo ñaày ñuû, nhaân daân höng thaïnh, coõi nöôùc an laïc, vöôøn röøng sum seâ, thaønh quaùch kieân coá, ao nöôùc maùt meû, moïi thöù ñaày ñuû, ñöôøng saù hanh thoâng. - Khaùch thöông, caùc ngöôi neân bieát, baáy giôø Vua Thaéng Oaùn coù ngöôøi Baø-la-moân laøm ñaïi thaàn teân laø Söll6l-dieâm-phuø-baø-ñeà. Ngöôøi naøy, luùc Vua coøn beù nhoû, cuøng nhau vui ñuøa raát thaân haäu. Sau khi laøm ñaïi thaàn, nhaø Vua chia cho phaân nöûa nöôùc. Vò ñaïi thaàn nhaän ñöôïc phaân nöûa nöôùc roài, lieàn xaây döïng thaønh quaùch cho quoác gia mình töø ñoâng sang taây daøi möôøi hai do tuaàn, töø nam ñeán baéc roäng baûy do tuaàn, luùa gaïo dö daät, nhaân daân höng thaïnh, quoác ñoä an laïc, vöôøn röøng sum seâ, thaønh quaùch kieân coá, nöôùc ao maùt meû, moïi thöù ñaày ñuû, ñöôøng saù hanh thoâng. Ñoâ thaønh teân laø Ñeà-baø-baït-ñeà, ñeïp ñeõ hôn ñoâ thaønh Lieân hoa. - Khaùch thöông neân bieát, Vua khoâng coù ngöôøi keá thöøa,

neân ñi ñeán caùc mieáu thôø thaàn, caùc thaàn suoái, thaàn soâng, thaàn nuùi, thaàn haø thuûy, thaàn ao hoà, maõn thieän thaàn, baûo thieän thaàn, maët trôøi, maët traêng, Ñeá Thích, Phaïm thieân, hoûa thaàn, phong thaàn, thuûy thaàn, Ma-heâ-thuû-la thaàn, thaàn vöôøn, thaàn röøng, thaàn chôï, thaàn ngaû tö, thaàn thaønh, quæ töû maãu, mieåu thôø

ll6l. Ñeå baûn: ñeà . Toáng-Nguyeân-Minh: sö .

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 585

Trôøi, mieåu thôø phöôùc thaàn, ñeàu caàu khaåu, cho ñöôïc sinh con trai. Sau ñoù, ñeä nhaát phu nhaân coù thai. Ngöôøi phuï nöõ coù ba thöù trí tueä nhö thaät khoâng hö doái: moät laø bieát mình coù thai, hai laø bieát töø ñaâu coù thai, ba laø bieát ñaøn oâng coù aùi duïc ñoái vôùi mình. Baáy giôø phu nhaân ñeán thöa vôùi nhaø Vua: “Thöa ñaïi vöông, toâi vöøa coù thai.” Nhaø Vua noùi: “Toát laém, toát laém!” Vua lieàn ra leänh cho caùc quan taû höõu cung caáp cung phuïng nhieàu thöùc aên, y phuïc, ngoïa cuï, taát caû nhöõng nhu caàu cho phu nhaân ñeàu laø nhöõng thöù toát nhaát. Möôøi thaùng troâi qua, phu nhaân hai sinh moät haøi nhi nam, xinh ñeïp cöïc kyø, hy höõu trong ñôøi. Vöøa môùi sinh, khoâng ai ñôõ maø haøi nhi töï mình ñöùng daäy, ñi baûy böôùc vaø noùi: “Trong thieân thöôïng theá gian, toâi laø baäc toái toân toái thaéng. Toâi seõ ñoä taát caû chuùng sinh khoûi khoå sinh-laõo- beänh-töû.” Töùc thì ñöôïc hieäu laø Ñònh Quang Boà-taùt. - Khaùch thöông neân bieát, baáy giôø quoác vöông lieàn ñoøi caùc thaày töôùng gioûi trong doøng Baø-la-moân ñeán noùi: “Caùc ngöôøi neân bieát, phu nhaân cuûa ta vöøa sinh ra, sinh moät nam haøi nhi, töôùng maïo xinh ñeïp, hieám coù treân ñôøi. Vöøa môùi sinh khoâng ai ñôõ maø töï mình ñöùng daäy ñi baûy böôùc vaø noùi: “Trong thieân thöôïng theá gian, toâi laø baäc toái toân toái thaéng. Toâi seõ ñoä taát caû chuùng sinh khoûi khoå sinh-laõo-beänh-töû.” Caùc ngöôøi raønh ngheà töôùng soá, xem töôùng haøi nhi cho ta.” Caùc thaày töôùng taâu nhaø Vua: “Xin Ñaïi vöông cho boàng haøi nhi ra ñeå chuùng toâi xem.” Nhaø Vua lieàn ñích thaân vaøo cung boàng haøi nhi ra ñeå cho caùc thaày töôùng xem. Caùc thaày töôùng xem xong, taâu vôùi Vua: “Ñaïi vöông sinh haøi nhi naøy, coù ñaïi thaàn löïc, coù ñaïi phöôùc coâng ñöùc, sôû nguyeän ñeàu ñaày ñuû. Neáu Vöông töû naøy ôû taïi gia seõ laø vua Saùt-lôïi quaùn ñaûnh, laøm vò Chuyeån luaân vöông baûy baùu ñaày ñuû, thoáng laõnh boán thieân haï, coù ngaøn ngöôøi con, duõng kieän, huøng maõnh, coù theå ñaùnh baïi caùc ñòch thuû, duøng phaùp trò maø khoâng caàn ñeán ñao tröôïng. Neáu xuaát gia, thì seõ thaønh Nhö lai, Chí chaân, Ñaúng chaùnh giaùc, Minh haïnh tuùc, baäc Thieän Theä, Theá gian giaûi, Voâ thöôïng só, Ñieàu ngöï tröôïng phu, Thieân nhaân sö, Phaät, Theá Toân. ÔÛ giöõa caùc chuùng hoäi cuûa chö thieân vaø loaøi ngöôøi, giöõa caùc chuùng Ma thieân, Phaïm thieân, Baø-la-moân, Ngaøi töï thaân taùc chöùng, töï thaønh töïu roài noùi phaùp; phaùp aáy thöôïng-trung-haï ñeàu thieän, coù nghóa coù vò, vôùi phaïm haïnh ñöôïc hieån hieän.” - Khaùch thöông neân bieát, baáy giôø Vua khen thöôûng cho Baø-la-moân roài, sai boán baø vuù nuoâi, boàng aüm, chaêm soùc Boà-taùt Ñònh Quang. Baø thöù nhaát boàng aüm, baø thöù hai taém röûa, baø thöù ba cho buù, baø thöù tö daãn ñi

chôi. Baø vuù boàng aüm coù phaän söï boàng aüm, xoa boùp, khieán cho taát caû boä phaän trong cô theå ñeàu ñöôïc ngay thaúng. Baø vuù taém röûa coù phaän söï taém

röûa, giaët giuõ aùo quaàn. Baø vuù cho buù coù phaän söï tuøy thôøi cho buù. Baø vuù daãn ñi chôi coù boån phaän cuøng caùc coâng töû taäp côõi voi, côõi ngöïa, côõi xe, ñi kieäu vaø caùc thöù taïp baûo, nhaïc khí, caùc loaïi maùy moùc. Vôùi taát caû caùc thöù ñaày ñuû nhö vaäy ñeå phuïc vuï cho Boà-taùt Ñònh Quang vui chôi. Moãi khi ñi, coù ngöôøi caàm loïng baùu hình con coâng ñi theo. - Khaùch thöông neân bieát, Boà-taùt Ñònh Quang khi vöøa taùm tuoåi, möôøi tuoåi, ñöôïc daïy caùc thöù kyõ thuaät, kinh saùch, toaùn soá, aán, hoïa, ca vuõ, troáng, ñaøn, caùch côõi ngöïa, côõi voi, côõi xe, baén cung, giaùc ñaáu. Taát caû caùc kyõ thuaät, khoâng moät thöù naøo Boà-taùt khoâng tinh luyeän. - Khaùch thöông neân bieát, khi Ñònh Quang tuoåi ñöôïc möôøi laêm, möôøi saùu, Vua lieàn cho xaây caát ba cung ñieän muøa, cho ñoâng, haï vaø xuaân; caáp hai vaïn theá nöõ ñeå vui chôi. Taïo vöôøn ao doïc ngang möôøi hai do tuaàn. Taát caû loaïi caây hoa, caây aên traùi, caây toûa höông, taát caû caây kì laï toaøn coõi Dieâm-phuø-ñeà ñeàu ñem veà troàng nôi vöôøn ñoù. - Khaùch thöông neân bieát, vò trôøi Thuû-ñaø-hoäill62 haèng ngaøy ñeán haàu haï, hoä veä. Vò trôøi aáy nghó: “Nay Boà-taùt ôû taïi gia ñaõ laâu roài, ta neân laøm cho Boà-taùt sinh yeám ly. Boà taùt sau khi ñaõ yeám ly, seõ sôùm xuaát gia, caïo boû raâu toùc khoaùc aùo ca-sa, tu ñaïo voâ thöôïng.” Chôø khi Boà-taùt vaøo phía sau vöôøn, vò trôøi lieàn hoùa thaønh boán ngöôøi, moät ngöôøi giaø, moät ngöôøi beänh, moät ngöôøi cheát vaø moät ngöôøi Sa-moân xuaát gia. Boà-taùt thaáy boán ngöôøi nhö vaäy roài, loøng sinh öu saàu, nhaøm chaùn söï khoå cuûa cuoäc ñôøi: “Xem ñôøi nhö vaäy roài, coù gì ñeå tham luyeán?” - Khaùch thöông neân bieát, Boà-taùt nhaøm chaùn roài, ngay ngaøy aáy xuaát gia, noäi nhaät thaønh ñaïo voâ thöôïng. - Khaùch thöông neân bieát, Ñöùc Nhö Lai Ñònh Quang, Chí nhaân, Chaùnh ñaúng chaùnh giaùc, quan saùt khaép taát caû chöa coù ngöôøi naøo thích hôïp, ñeå vì hoï chuyeån Phaùp luaân voâ thöôïng hoùa ñoä. Baáy giôø, caùch thaønh Ñeà-baø-baït-ñeà khoâng xa, Ñònh Quang Nhö Lai hoùa laøm moät thaønh lôùn, cao roäng, toát ñeïp, treo traøng phan baûo caùi, khaép nôi chaïm troå hình töôïng caùc loaøi chim hay caùc loaøi thuù; ao hoà; vöôøn caây traùi; trong saïch nhieäm maøu hôn haún thaønh Ñeà-baø-baït-ñeà. Nhö Lai hoùa laøm daân, töôùng maïo hình saéc cuõng hôn nhaân daân cuûa nöôùc kia, khieán nhaân daân cuûa nöôùc mình cuøng nhau tôùi lui giao tieáp thaân höõu. - Khaùch thöông neân bieát, Ñöùc Ñònh Quang Nhö Lai quaùn saùt nhaân daân trong thaønh Ñeà-baø-baït-ñeà, thaáy caùc caên ñaõ thuaàn thuïc, lieàn khieán caùi thaønh hoùa boãng nhieân phaùt hoûa. Nhaân daân trong thaønh Ñeà-baø-baït-

ll62. Thuû-ñaø-hoäi . Pali: Suddhāvāsa. Töùc trôøi Tònh cö, cao nhaát trong trôøi Voâ saéc giôùi, Töù thieàn; choã caùc Thaùnh A-na-haøm nhaäp Nieát-baøn.

ñeà thaáy söï vieäc nhö vaäy loøng oâm saàu öu, sinh taâm yeåm ly. Ñöùc Nhö Lai Ñònh Quang trong baûy ngaøy ñoä saùu möôi saùu na-do tha ngöôøi, naêm möôi laêm öùc Thanh vaên. - Khaùch thöông neân bieát, baáy giôø Ñöùc Nhö Lai Ñònh Quang noåi tieáng vang löøng, giaùp khaép möôøi phöông, moïi ngöôøi ñeàu nghe bieát. Taát caû ñeàu xöng tuïng raèng, "Ñònh Quang Nhö Lai, laø baäc Chí chaân, Ñaúng chaùnh giaùc, Minh haïnh tuùc, Thieän Theä, Theá gian giaûi, Voâ thöôïng só, Ñieàu ngöï tröôïng phu, Thieân nhaân sö, Phaät, Theá Toân. Ngaøi, ôû giöõa taát caû theá giôùi, bao goàm Ma, hoaëc Ma thieân, Phaïm chuùng, Sa-moân, Baø-la- moân, trôøi vaø ngöôøi, ñaõ töï thaân taùc chöùng, vaø an truù, roài thuyeát phaùp cho ngöôøi; phaùp aáy, khoaûng ñaàu, chaëng giöõa vaø ñoaïn sau thaûy ñeàu thieän, coù nghóa coù vò, vôùi phaïm haïnh ñöôïc hieån hieän." - Khaùch thöông neân bieát, Ñöùc Ñònh Quang Nhö Lai, bình thöôøng, töø thaân phaùt ra aùnh saùng chieáu traêm do-tuaàn. Theo thöôøng phaùp cuûa chö Phaät Theá Toân, aùnh saùng chieáu voâ löôïng, khi nhieáp thu aùnh saùng laïi thì aùnh saùng coøn baûy thöôùc. - Khaùch thöông neân bieát, khi Vua Thaéng Oaùn nghe trong cung cuûa Vua Ñeà-dieâm-baø-ñeà sinh moät Thaùi töû, phöôùc ñöùc oai thaàn, caùc töôùng ñaày ñuû, ngay trong ngaøy xuaát gia lieàn thaønh baäc Voâ thöôïng Chaùnh chaân, Ñaúng chaùnh giaùc, tieáng ñoàn vang khaép, moïi ngöôøi ñeàu xöng tuïng, "Ñöùc Nhö Lai Ñònh Quang laø baäc Chí chaân, Ñaúng chaùnh giaùc... cho ñeán phaïm haïnh ñöôïc hieån hieän." Vua Thaéng Oaùn lieàn sai söù ñeán nôi Vua Ñeà- dieâm-baø-ñeà noùi: "Ta bieát khanh sinh Thaùi töû phöôùc ñöùc oai thaàn, ñaày ñuû caùc töôùng, ngay trong ngaøy xuaát gia lieàn thaønh ñaïo quaû... cho ñeán phaïm haïnh hieån hieän, danh xöng vang löøng, ñoàn khaép möôøi phöông. Nay ta muoán ñöôïc xem Thaùi töû. Neáu khanh khoâng cho Thaùi töû ñeán thì ta seõ töï thaân ñeán ñoù." Baáy giôø, vua Ñeà-dieâm-baø-ñeà nghe nhö vaäy, oâm loøng saàu öu, taäp trung quaàn thaàn baøn thaûo: "Caùc ngöôi haõy suy nghó, chuùng ta neân traû lôøi nhö theá naøo? Vaø laøm theá naøo ñeå vöøa yù Vua kia?" Quaàn thaàn ñeà nghò: "Neân ñeán hoûi Nhö Lai Ñònh Quang. Tuøy theo lôøi Phaät daïy theá naøo thì chuùng ta laøm theá aáy." - Baáy giôø Vua Ñeà-dieâm-baø-ñeà cuøng caùc quaàn thaàn ñeán choã Phaät Ñònh Quang, ñaûnh leã saùt chaân, ñem nhaân duyeân naøy baïch ñaày ñuû leân Ñöùc Theá Toân. Ñöùc Theá Toân baûo Vua: "Vua thoâi chôù saàu öu. Ta seõ töï thaân ñeán ñoù." - Khaùch thöông neân bieát, baáy giôø, Vua Ñeà-dieâm-baø-ñeà taïi quoác noäi suoát baûy ngaøy cuùng döôøng y phuïc, aåm thöïc, giöôøng naèm, ngoïa cuï, thuoác chöõa beänh cho Ñöùc Nhö Lai Ñònh Quang vaø Taêng Tyø-kheo, khoâng

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 588

thieáu moät thöù gì. - Khaùch thöông neân bieát, Ñöùc Nhö Lai Ñònh Quang sau baûy ngaøy cuøng caùc Tyø-kheo du haønh trong nhaân gian, ñeán beân ao cuûa Long vöông Döôïc Sôn. - Khaùch thöông neân bieát, cung cuûa Long vöông naøy, doïc ngang naêm traêm do tuaàn. Ñònh Quang Nhö Lai vaø Taêng Tyø-kheo truï nôi nuùi kia. Baáy giôø, Ñònh Quang Nhö Lai phoùng ñaïi quang minh khaép soi ba ngaøn ñaïi thieân coõi nöôùc, saùng choùi khoâng phaân bieät ngaøy ñeâm. Khi caùc loaïi hoa, nhö hoa öu-baùt, baùt-ñaåu-ma, cöu-vaät-ñaåu, phaân-ñaø-lôïi, ñeàu buùp laïi; vaø khi caùc

loaøi chim khoâng hoùt, thì bieát ñoù laø ñeâm. Khi caùc loaøi hoa nhö hoa öu-baùt v.v... nôû vaø caùc loaøi chim hoùt, bieát ñoù laø ngaøy. Nhö vaäy traûi qua möôøi hai naêm, khoâng phaân bieät ñöôïc ban ngaøy ban ñeâm. Baáy giôø, Vua Thaéng Oaùn lieàn taäp hôïp caùc ñaïi thaàn noùi: "Ta nhôù xöa kia coù ngaøy coù ñeâm. Sao nay khoâng coù ngaøy, khoâng coù ñeâm. Khi caùc loaøi hoa öu-baùt nôû, vaø caùc loaøi chim hoùt thì bieát laø ngaøy. Neáu hoa buùp, chim khoâng keâu, bieát laø ñeâm. Vì ta coù laøm ñieàu gì laàm loãi hay trong theá gian naøy coù ñieàu phi phaùp, hoaëc laø caùc khanh coù ñieàu gì toäi loãi chaêng? Caùc ngöôøi cöù thaønh thaät cho ta bieát." Chö thaàn taâu: "Vua cuõng khoâng coù ñieàu gì laàm loãi. Nöôùc cuõng khoâng coù ñieàu chi phi phaùp. Chuùng toâi cuõng khoâng coù ñieàu chi toäi loãi. Maø hieän nay Ñònh Quang Nhö Lai ôû treân nuùi Ha-leâ-ñaø, beân cung Long vöông, phoùng ñaïi haøo quang, khaép soi ba ngaøn ñaïi thieân coõi nöôùc. Do oai thaàn ñoù, khieán ngaøy ñeâm khoâng phaân bieät ñöôïc. Muoán bieát ngaøy ñeâm phaûi döïa vaøo hoa buùp, chim khoâng keâu laø ñeâm; hoa nôû, chim keâu laø ngaøy. Vua khoâng coù laàm loãi. Nöôùc khoâng coù phi phaùp. Chuùng toâi cuõng khoâng coù toäi loãi gì. Ñaây laø oai thaàn cuûa Ñònh Quang Nhö Lai. Chuùng ta khoâng neân lo sôï." Vua hoûi chö thaàn taû höõu: - Cung Long vöông, nuùi Ha-leâ-ñaø, caùch ñaây xa gaàn? Chö thaàn taâu: - Caùch ñaây khoâng xa, ñoä chöøng ba möôi lí thoâi. - Vua truyeàn leänh cho caùc quan taû höõu nghieâm chænh coã xe coù gaén loâng chim, noùi: - Nay ta muoán ñeán ñoù ñeå leã baùi Ñònh Quang Nhö Lai. - Caùc quan taû höõu tuaân leänh, lieàn nghieâm chænh coã xe coù gaén loâng chim, roài ñeán taâu vôùi nhaø Vua: - Xa giaù ñaõ chuaån bò xong. Taâu ñaïi vöông bieát cho. - Khaùch thöông neân bieát, Vua lieàn leân xe. Quaàn thaàn thò tuøng, cuøng ñeán cung Long vöông treân nuùi Ha-leâ-ñaø. Ñoaøn xe ñi ñeán choã xe khoâng ñi ñöôïc, Vua vaø ñoaøn tuøy tuøng xuoáng ñi boä ñeán cung Long vöông.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 589

- Khaùch thöông neân bieát, baáy giôø, Vua töø xa troâng thaáy Ñònh Quang Nhö Lai töôùng maïo ñoan chaùnh, caùc caên tòch ñònh. Thaáy vaäy Vua phaùt taâm hoan hyû, lieàn ñeán tröôùc Ñöùc Phaät Ñònh Quang, ñaûnh leã saùt chaân Ngaøi, roài ngoài qua moät beân. Ñöùc Theá Toân tuaàn töï vì nhaø Vua noùi phaùp vi dieäu khuyeán hoùa, khieán hoan hyû. Nhaø Vua nghe Phaät noùi dieäu phaùp khuyeán hoùa hoan hyû roài, baïch Phaät: - Nay ñaõ ñuùng luùc, cung thænh Ñöùc Nhö Lai vaøo thaønh Lieân Hoa. - Ñònh Quang Nhö Lai im laëng nhaän lôøi Vua cung thænh. Vua Thaéng Oaùn bieát Ñöùc Phaät nhaän lôøi môøi baèng caùch im laëng roài, beøn töø choã ngoài ñöùng daäy ñaûnh leã saùt chaân Phaät vaø caùo lui. - Trôû veà laïi quoác noäi, ra leänh cho nhaân daân: - Caùc ngöôi, ñaøo ñaát ñaép ñöôøng thaät kieân coá, töø thaønh Lieân hoa ñeán Döôïc sôn, haõy ñaøo ñaát ngaäp ñaàu goái, roài laáy chaøy neän cho chaët cöùng. Duøng nöôùc thôm röôùi treân ñaát. Hai beân ñöôøng, troàng caùc loaïi caây hoa. Leà ñöôøng laøm lan can. Ñoát ñeøn daàu toát ñeå leân treân. Laøm loø höông baèng boán moùn baùu, laø kim, ngaân, löu ly, pha leâ. - Nhaân daân nhaän leänh cuûa Vua nhö treân. Roài Vua lieàn taäp hôïp caùc ñaïi thaàn baûo: - Caùc khanh phaûi trang hoaøng ñaïi thaønh Lieân hoa naøy. Doïn deïp taát caû caùc

raùc röôùi, ñaát caùt, soûi ñaù baån nhôùp. Duøng buøn ñaát toát mòn treùt leân treân maët ñaát. Treo traøng phan, baûo caùi. Xoâng caùc loaïi höông ñaëc bieät. Duøng caùc loaïi neäm deät baèng loâng ñeå traûi. Duøng caùc loaïi hoa toát raûi treân maët ñaát. - Quaàn thaàn vaâng leänh Vua maø trang trí. Vua Thaéng Oaùn laïi baûo caùc ñaïi thaàn: - Nhaân daân trong quoác ñoä, caám khoâng cho ngöôøi baùn höông hoa. Neáu coù ngöôøi naøo baùn thì khoâng ñöôïc mua. Ai mua baùn seõ bò tröøng phaït. Taïi sao vaäy? Vì Traãm muoán cuùng döôøng Ñònh Quang Nhö lai, Chí chaân, Ñaúng chaùnh giaùc. - Baáy giôø, coù vò ñaïi thaàn Baø-la-moân teân laø Töï Thí, coù nhieàu taøi baûo chaân chaâu, hoå phaùch, xa cöø, maõ naõo, thuûy tinh, kim, ngaân, löu ly, traân kyø dò baûo, khoâng theå keå xieát. Baø-la-moân kia trong möôøi hai naêm teá töï, caàu raèng, “Trong nhaân gian, neáu coù ngöôøi naøo coù nhieàu trí tueä ñeä nhaát, ta seõ ñem cho bình baùt baèng vaøng ñöïng ñaày thoùc luùa baèng baïc; hoaëc baùt baèng baïc ñöïng ñaày thoùc luùa baèng vaøng; vaø caû caùi thau röûa cuõng baèng vaøng; baûo caùi, guoác deùp toát ñeïp laï thöôøng; coøn hai taám thaûm ñeïp, caùc loaïi taïp baûo laøm song giöôøng, luoân caû moät coâ gaùi trang nghieâm xinh ñeïp teân laø Toâ-la-baø-ñeà; taát caû ñeå bieáu taëng cho vò aáy.”

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 590

- Luùc aáy, trong chuùng hoäi teá töï, coù moät ñaïi Baø-la-moân ñeä nhaát thöôïng toïa, laø ñaïi thaàn cuûa nhaø Vua, coù möôøi hai töôùng xaáu xí: choät, guø, gaày, böôùu coå, da vaøng ñaàu vaøng, maét xanh, raêng löôõi cöa, raêng ñen, tay chaân kheøo, thaân cong, luøn, loøi xöông ñaàu goái. - Khaùch thöông neân bieát, Baø-la-moân Töï Thí kia nghó: “Nay, treân choã ngoài cao nhaát naøy, ngöôøi ngoài coù möôøi hai caùi xaáu, laø ñaïi thaàn cuûa Vua, laøm theá naøo duøng nhöõng vaät quyù baùu vaø ngöôøi nöõ cuûa ta trao cho ngöôøi aáy ñöôïc? Ta haõy keùo daøi ngaøy teá töï ñeå thaät söï coù ngöôøi Baø-la- moân thoâng minh trí tueä, dung maïo ñeïp ñeõ, ta seõ daâng cho.” - Khaùch thöông neân bieát, phía nam Tuyeát sôn coù moät Tieân nhaân, teân laø Traân Baûo, thieåu duïc, öa nhaøn tònh, khoâng coù loøng tham, tu taäp thieàn ñònh, ñaëng naêm thaàn thoâng, daïy naêm traêm phaïm chí khieán cho tuïng taäp. Tieân nhaân naêm thaàn thoâng coù moät ngöôøi ñeä töû, teân laø Di Khöôùc, cha meï chaân chaùnh, baûy ñôøi thanh tònh, cuõng laïi daïy cho naêm traêm ñeä töû. - Khaùch thöông neân bieát, baáy giôø, ñeä töû Di Khöôùc ñeán choã Traân Baûo Tieân nhaân thöa: “Nay hoïc vaán cuûa con ñaõ xong. Neân hoïc theâm thöù gì?” Traân Baûo Tieân nhaân lieàn tröôùc taùc kinh thô, maø taát caû Baø-la-moân khoâng coù. Tröôùc taùc xong, baûo ñeä töû: “Ngöôøi coù theå hoïc taäp tuïng ñoïc saùch naøy. Saùch naøy, caùc Baø-la-moân khoâng coù. Hoïc taäp ñoïc tuïng xong, ñoái vôùi caùc Baø-la-moân, ngöôi coù theå laø ñeä nhaát toái thaéng.” - Khaùch thöông neân bieát, baáy giôø ngöôøi ñeä töû kia lieàn hoïc taäp saùch aáy moät caùch thoâng suoát. Hoïc xong, ñeán choã Traân Baûo Tieân nhaân thöa: “Con hoïc xong saùch naøy roài. Coøn hoïc thöù gì nöõa?” Vò thaày noùi: - Neáu, ngöôi hoïc xong saùch aáy roài, thì phaøm ngöôøi ñeä töû neân traû ôn thaày. Nay, con neân traû ôn! - Ngöôøi ñeä töû thöa: - Con phaûi traû ôn thaày baèng caùch naøo? - Vò thaày noùi: - Caàn coù naêm traêm ñoàng tieàn vaøng. - Di Khöôùc nghe thaày noùi roài, lieàn daãn naêm traêm ñeä töû ñeán

phía nam Tuyeát sôn, du haønh trong nhaân gian. Töø nöôùc naøy ñeán nöôùc kia; töø thoân kia ñeán thoân noï; laàn hoài, ñeán thaønh Lieân hoa. Nghe moïi ngöôøi noùi: “Baø-la-moân Da-nhaõ-ñaït,ll6> trong möôøi hai naêm teá töï thieân thaàn, khaán raèng, neáu coù ngöôøi thoâng minh ñeä nhaát, seõ duøng bình baùt baèng vaøng ñöïng thoùc luùa baèng baïc, baùt baèng baïc ñöïng thoùc luùa baèng vaøng, bình röûa baèng vaøng, baûo caùi toát, neäm raát toát, caùc ñoà duøng baèng baûy baùu trang nghieâm vaø Toâ-la-baø-ñeà ngöôøi nöõ ñoan chaùnh ñeïp ñeõ ñeå hieán daâng.”

ll6>. Da-nhaõ-ñaït ; phieân aâm töø Skt. Yajñadatta, treân kia dòch laø Töï Thí.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 59l

Beøn nghó, “Nay ta haõy vaøo trong chuùng kia, hoaëc giaû coù theå ñöôïc naêm traêm ñoàng tieàn vaøng.” - Khaùch thöông neân bieát, Di Khöôùc lieàn vaøo trong teá ñaøn. Ngay khi vöøa môùi vaøo, coù ñaïi oai thaàn, saùng choùi. Baáy giôø, Baø-la-moân Da-nhaõ-ñaït nghó: “Ngöôøi naøy vaøo teá ñaøn, maø coù ñaïi oai thaàn, choùi saùng. Nay, ta neân dôøi vò Thöôïng toïa kia ñi, ñeå laáy choã cho Ma-naïp naøy ngoài. Neáu, Ma-naïp naøy ngoài nôi choã Thöôïng toïa roài, caùc ngöôøi seõ cuøng ta cao gioïng xöng hoâ: Laønh thay! roài troåi nhaïc, raûi hoa, ñoát höông, cung kính leã baùi.” Baáy giôø, moïi ngöôøi ñeàu vaâng lôøi, noùi: - Neân nhö vaäy. Chuùng toâi seõ theo lôøi daïy maø laøm. - Baáy giôø, khi Ma-naïp Di Khöôùc vaøo trong chuùng kia roài, beøn ñöùng döôùi maø hoûi beân treân: - Caùc oâng tuïng nhöõng thöù kinh gì? Tuïng ñöôïc bao nhieâu thöù? Tuïng nhieàu ít? - Traû lôøi: - Toâi tuïng ñöôïc nhöõng kinh nhö vaäy; chöøng aáy. - So saùnh, nhöõng kinh Ma-naïp tuïng ñöôïc nhieàu gaáp traêm vaïn öùc laàn, khoâng theå so saùnh ñöôïc. Ma-naïp laïi hoûi hai, ba ngöôøi cho ñeán traêm ngaøn ngöôøi: “Caùc oâng tuïng nhöõng thöù kinh gì? Tuïng ñöôïc bao nhieâu thöù? Tuïng nhieàu ít?” Hoï traû lôøi: “Chuùng toâi tuïng ñöôïc nhöõng thöù kinh ñoù; chöøng aáy.” So saùnh, nhöõng kinh Ma-naïp tuïng ñöôïc nhieàu gaáp traêm vaïn öùc laàn, khoâng theå so saùnh ñöôïc. Keá ñeán hoûi vò thöôïng toïa ñeä nhaát: “Ngaøi bieát ñöôïc nhöõng thöù kinh gì? Tuïng ñöôïc nhöõng thöù kinh gì?” Vò aáy traû lôøi, “Toâi tuïng ñoïc nhö vaäy; chöøng aáy.” Ma-naïp Di Khöôùc laïi cuõng vöôït hôn vò naøy. - Baáy giôø, Ma-naïp Di Khöôùc noùi: - Nhöõng thöù kinh maø toâi tuïng ñöôïc nhieàu hôn ngaøi! Ma-naïp noùi tieáp, - Ngaøi neân nhöôøng toøa cho toâi ngoài! - Vò Thöôïng toïa noùi: - Neáu ngaøi khoâng baûo toâi dôøi choã, thì nhöõng vaät cuùng döôøng vaø kim baûo toâi thu ñöôïc ôû ñaây seõ chia cho ngaøi. - Ma-naïp Di Khöôùc traû lôøi: - Duø cho toâi baûy baùu ñaày coõi Dieâm-phuø-ñeà, toâi cuõng khoâng nhaän. Chæ coù vieäc laø oâng dôøi ñi choã khaùc. Taïi sao vaäy? Vì toâi coù phaùp naøy, phaûi ngoài vaøo choã ngoài naøy. - Khaùch thöông neân bieát, baáy giôø Ma-naïp Di Khöôùc dôøi vò Thöôïng toïa aáy ñi, roài ngoài leân choã ñoù. Khi Ma-naïp Di Khöôùc ngoài leân toøa, töùc

thì ñaát rung ñoäng saùu caùch, lieàn coù tieáng xöng hoâ lôùn: Laønh thay! vaø aâm nhaïc troåi, höông hoa cuùng döôøng. - Khaùch thöông neân bieát, Da-nhaõ-ñaït raát hoan hyû, vui möøng voâ löôïng; duøng baùt baèng vaøng, ñöïng thoùc luùa baèng baïc; baùt baèng baïc ñöïng thoùc luùa baèng vaøng, baûo caùi baèng vaøng baûy

baùu trang nghieâm; aâu röûa cuõng baèng vaøng baïc raát laø ñeïp ñeõ; neäm baèng loâng toát kyø laï ñeå trang trí vaø daãn ngöôøi nöõ trang nghieâm xinh ñeïp ñeán tröôùc Ma-naïp Di Khöôùc thöa: - Cuùi xin ngaøi thoï nhaän caùc baûo vaät naøy vaø, ngöôøi nöõ trang nghieâm xinh ñeïp naøy. - Di Khöôùc traû lôøi: - Toâi khoâng caàn nhöõng thöù ñoù. - Da-nhaõ-ñaït lieàn hoûi: - Vaäy, ngaøi caàn thöù gì? - Traû lôøi: - Toâi caàn naêm traêm ñoàng tieàn vaøng. - Da-nhaõ-ñaït lieàn ñem naêm traêm ñoàng tieàn vaøng ñeán trao. - Khaùch thöông neân bieát, baáy giôø, Ma-naïp Di Khöôùc nhaän naêm traêm ñoàng tieàn vaøng roài, töø choã ngoài ñöùng daäy caùo lui. Baáy giôø, ngöôøi nöõ Toâ-la-baø-ñeà cuõng ñi theo. Ma-naïp Di khöôùc quay laïi noùi: - Taïi sao coâ ñi theo toâi? - Ngöôøi nöõ traû lôøi: - Cha meï em baûo em ñi theo anh ñeå laøm vôï. - Ma-naïp Di Khöôùc döùt khoaùt noùi: - Toâi tu phaïm haïnh ñaâu caàn ñeán coâ. Ai coù aùi duïc thì môùi caàn ñeán coâ. Ngöôøi nöõ kia ñaønh phaûi trôû veà, vaøo trong vöôøn cuûa cha. Trong vöôøn coù caùi ao taém trong saïch. Trong ao coù baûy caønh boâng sen. Naêm boâng cuøng vôùi moät caønh, muøi thôm ngaøo ngaït maøu saéc ñaëc bieät. Laïi coù hai boâng cuøng vôùi moät caønh, höông saéc thuø dieäu. Thaáy vaäy ngöôøi nöõ nghó, “Ta thaáy hoa sen naøy thaät laø vi dieäu tuyeät haûo. Nay ta neân haùi hoa naøy ñeå taëng cho Ma-naïp Di Khöôùc, khieán cho ngöôøi ñöôïc vui thích.” Nghó xong lieàn haùi hoa, caém vaøo trong bình nöôùc, ra khoûi vöôøn, ñi khaép nôi tìm Ma-naïp Di Khöôùc. - Baáy giôø, Ma-naïp Di Khöôùc trôû laïi ñaïi quoác Baùt-ma,ll64 thaáy nhaân daân trong nöôùc queùt doïn ñöôøng saù, tröø boû taát caû caùc thöù dô baån, tu boå söûa chöõa baèng phaúng, duøng hoa traûi treân ñaát, röôùi nöôùc höông, treo traøng phang baûo caùi, traûi ñeäm deät baèng loâng... Thaáy vaäy, Di Khöôùc lieàn hoûi

ll64. Baùt-ma ; phieân aâm töø Skt. Padma (Pali: Paduma), treân kia ñaõ dòch laø Lieân hoa.

ngöôøi trong thaønh: - Nay, trong thaønh tu boå trang trí ñeïp ñeõ nhö theá naøy laø ñeå phuïc vuï cho ngaøy tieát hoäi hay laø duøng vaøo ngaøy tinh tuù toát? - Ngöôøi trong thaønh traû lôøi: - Phaät Ñònh Quang seõ ñeán thaønh naøy, cho neân môùi trang trí ñeïp ñeõ nhö theá... - Ma-naïp Di Khöôùc taâm nieäm: “Nay ta neân duøng naêm traêm ñoàng tieàn vaøng naøy ñeå mua traøng hoa toát ñeïp, höông thôm, kyõ nhaïc ñaëc bieät traøng phan baûo caùi quyù baùu, tröôùc laø ñeå cuùng döôøng Ñònh Quang Nhö Lai, sau seõ vì thaày caàu taøi.” Di Khöôùc lieàn ñi khaép nöôùc Baùt-ma ñeå mua maø khoâng coù. Taïi sao vaäy? Vì Vua Thaéng Oaùn ñaõ ra lònh caám vieäc mua baùn. - Baáy giôø, ngöôøi nöõ Toâ-la-baø-ñeà, töø xa thaáy Ma-naïp Di Khöôùc ñeán lieàn hoûi: - Naøy ngöôøi Nieân thieáu,ll65 vì sao böôùc ñi voäi vaõ nhö theá? Anh caàn gì? Ma-naïp Di Khöôùc traû lôøi: - Toâi caàn hoa toát. Ngöôøi nöõ hoûi: - Anh duøng hoa laøm gì? Ñaùp: - Toâi muoán caém reã voâ thöôïng ñeå laøm haït gioáng Phaät. - Ngöôøi nöõ hoûi: - Hoa naøy ñaõ khoâ heùo roài, maøu saéc ñaõ bieán ñoåi, khoâng theå troàng laïi ñöôïc, laøm sao coù theå duøng noù ñeå caém reã voâ thöôïng laøm haït gioáng Phaät? - Ma-naïp noùi vôùi ngöôøi nöõ: - Ruoäng naøy raát toát phì

nhieâu. Duø cho hoa naøy ñaõ khoâ heùo, bieán saéc, haït gioáng bò hö naùt, vaün coù theå soáng laïi. - Ngöôøi nöõ lieàn noùi: - Vaäy oâng coù theå laáy hoa naøy ñeå caém reã voâ thöôïng ñeå laøm haït gioáng Phaät ñi! - Ma-naïp hoûi: - Coâ baùn vôùi giaù bao nhieâu, toâi seõ laáy cho? - Ngöôøi nöõ lieàn noùi: - Tieác gì taøi vaät cuûa toâi? Cha toâi teân laø Da-nhaõ-ñaït, taøi baûo raát nhieàu. Ma-naïp muoán mua hoa naøy chæ caàn cuøng toâi theà öôùc, laø baát cöù sinh ôû nôi ñaâu, luoân luoân laøm choàng toâi. Ma-naïp ñaùp: - Toâi thaät haønh ñaïo Boà-taùt; taát caû khoâng coù gì thöông tieác caû. Neáu coù ngöôøi xin, keå caû xöông thòt, toâi cuõng khoâng luyeán tieác. Chæ tröø cha,

ll65. Nieân thieáu, dòch nghóa cuûa töø Ma-naïp (Skt., Pl: mānava) treân

meï. Nhöng chæ sôï raèng coâ laøm trôû ngaïi cho toâi. - Ngöôøi nöõ noùi. - Choã naøo OÂng sinh ra, nôi ñoù taát coù ñaïi oai thaàn, toâi cuõng theo ñoù maø coù oai thaàn. Muoán ñem toâi ñeå boá thí thì tuøy yù oâng cöù boá thí. - Baáy giôø, Ma-naïp duøng naêm traêm ñoàng tieàn vaøng mua naêm caønh hoa, hai caønh coøn laïi, ngöôøi nöõ trao cho Ma-naïp Di Khöôùc vaø noùi: - Ñaây laø hoa cuûa toâi gôûi cho oâng, ñeå daâng cuùng Ñònh Quang Nhö Lai. Taïi sao vaäy? Toâi nguyeän cuøng oâng sinh baát cöù nôi naøo, thöôøng khoâng xa nhau. - Khaùch thöông neân bieát, baáy giôø Ma-naïp Di Khöôùc ñöôïc baûy caønh hoa sen naøy roài, heát söùc vui möøng, khoâng theå keå xieát, lieàn ñeán cöûa ñoâng thaønh. Vaøo luùc ñoù, soá ngöôøi nhieàu khoâng tính heát, taát caû ñeàu caàm höông hoa, traøng phan baûo caùi, troåi nhaïc ñôïi röôùc Ñònh Quang Nhö Lai. Ma- naïp Di Khöôùc muoán ñeán tröôùc ñeå raûi hoa, maø khoâng ñeán ñöôïc, lieàn trôû laïi hoûi Vua Thaéng Oaùn: - Vì lyù do naøo maø Ngaøi tu söûa thaønh noäi khang trang theá naøy? Ngaøy tieát hoäi hay ngaøy tinh tuù toát? - Nhaø Vua traû lôøi: - Nay coù Ñònh Quang Nhö Lai ñeán nôi thaønh naày neân môùi trang hoaøng ñeïp ñeõ nhö vaäy. - Ma-naïp hoûi Vua: - Laøm sao bieát ñöôïc ba möôi hai töôùng cuûa Nhö Lai? - Nhaø Vua noùi: - Caùc saùch saám kyù cuûa Baø-la-moân cho bieát. - Ma-naïp thöa: - Neáu thaät nhö vaäy thì toâi coù tuïng saùch naøy seõ chöùng bieát ñöôïc vieäc aáy. - Nhaø Vua noùi: - Neáu oâng coù khaû naêng bieát ñieàu ñoù, thì oâng ñeán tröôùc ñeå xem coù ba möôi hai töôùng khoâng, sau ñoù, toâi seõ ñeán dieän kieán. - Khaùch thöông neân bieát, baáy giôø, Ma-naïp nghe Vua noùi roài, vui möøng khoâng xieát keå, lieàn ñeán beân ngoaøi cöûa thaønh phía ñoâng. - Baáy giôø, daân chuùng thaáy Ma-naïp ñeán thì vui möøng, ñeàu töï traùnh ñöôøng cho Ma-naïp ñi. Taïi sao vaäy? Vì vaâng theo leänh cuûa Vua. - Khaùch thöông neân bieát, Ma-naïp töø xa thaáy Ñöùc Nhö Lai, trong taâm hoan hyû, lieàn duøng baûy caønh hoa raûi treân Ñöùc Phaät Ñònh Quang Nhö Lai. Do oai thaàn cuûa Phaät, töø treân hö khoâng hoa kia bieán thaønh baûo caùi baèng hoa, roäng möôøi hai do tuaàn, caønh boâng ôû phía treân, laù ôû phía döôùi,

muøi thôm ngaøo ngaït, che khaép nöôùc kia, khoâng choã naøo khoâng ñöôïc che, nhìn khoâng bieát chaùn. Ñöùc Phaät ñi ñeán ñaâu baûo caùi baèng hoa che ñeán ñoù. Nhaân daân nam nöõ trong thaønh ñeàu côûi aùo môùi cuûa mình, duøng ñeå traûi döôùi ñaát. - Baáy giôø, Ma-naïp maëc hai chieác aùo baèng da nai, lieàn côûi moät caùi traûi döôùi ñaát. Nhaân daân trong thaønh laáy chieác aùo aáy quaêng ñi. Ma-naïp töï nghó: "Ñònh Quang Nhö Lai khoâng thöông töôûng." Ñònh Quang Nhö Lai bieát yù nghó oâng kia, lieàn hoùa ñaát thaønh buøn, khieán cho khoâng moät ngöôøi naøo traûi aùo leân treân ñöôïc. - Khaùch thöông neân bieát, Ma-naïp laïi nghó: Ngöôøi trong thaønh ngu si, khoâng coù söï phaân bieät, choã neân traûi laïi khoâng traûi. Ma-naïp lieàn laáy chieác aùo da nai traûi vaøo choã buøn. Song khoâng che heát buøn. - Khaùch thöông neân bieát, toùc cuûa Ma-naïp naêm traêm naêm thöôøng buùi laïi, chöa töøng môû ra. Ma-naïp lieàn thöa hoûi Ñöùc Nhö Lai, xem Theá Toân coù theå böôùc qua treân toùc cuûa mình ñi qua ñöôïc khoâng? Ñöôïc Ñöùc Theá Toân thuaän yù. Ma-naïp lieàn xoå ñaàu toùc ra, traûi leân treân choã buøn, taâm phaùt nguyeän: Neáu Ñònh Quang Nhö Lai khoâng thoï kyù rieâng, thì ta ôû choã buøn naøy duø hình khoâ maïng chung, quyeát khoâng ñöùng daäy. Ñònh Quang Nhö Lai bieát ñöôïc loøng chí thaønh cuûa Ma-naïp, ñôøi tröôùc coù troàng caên laønh, caùc ñöùc ñaày ñuû, neân Ngaøi duøng chaân beân taû böôùc qua treân toùc vaø noùi: - Ma-naïp, ñöùng daäy! Ñôøi vò lai, voâ soá a-taêng-kyø kieáp, ngöôi seõ thaønh Phaät, hieäu laø Thích-ca Vaên Nhö Lai, Chí nhaân, Ñaúng chaùnh giaùc, Minh haïnh tuùc, Thieän Theä, Theá gian giaûi, Voâ thöôïng só, Ñieàu ngöï tröôïng phu, Thieân nhaân sö , Phaät, Theá Toân. - Nghe lôøi bieät kyù roài, Ma-naïp lieàn vuït bay leân khoâng trung, caùch maët ñaát baûy caây ña-la maø toùc vaãn coøn traûi nôi ñaát cuõ. - Khaùch thöông neân bieát, baáy giôø, Ñònh Quang Nhö Lai, Chí nhaân, Ñaúng chaùnh giaùc, xoay qua beân höõu, nhö con ñaïi töôïng vöông, baûo caùc Tyø-kheo: "Caùc oâng chôù neân böôùc leân treân toùc cuûa Ma-naïp. Taïi sao vaäy? Ñaây laø toùc cuûa Boà-taùt. Taát caû Thanh vaên, Bích chi Phaät ñeàu khoâng ñöôïc böôùc leân treân." - Baáy giôø, traêm ngaøn vaïn öùc ngöôøi, ñeàu raûi hoa ñoát höông cuùng döôøng toùc kia. Ngöôøi laùi buoân neân bieát, baáy giôø, vò ñaïi thaàn cuûa Vua Thaéng Oaùn, coù möôøi hai taät xaáu aáy, nghe Ñònh Quang Nhö Lai thoï kyù cho Ma-naïp lieàn ñeán nôi Vua Thaéng Oaùn taâu: "Toâi coù khaû naêng trong voøng hai vaïn naêm cuùng döôøng Ñònh Quang Nhö Lai vaø chuùng Taêng y phuïc, aåm thöïc, giöôøng naèm, ngoaï cuï, thuoác chöõa beänh." Vua noùi vôùi

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 596

Baø-la-moân: "YÙ oâng raát hay. OÂng haõy bieát thôøi." Baø-la-moân naøy, trong voøng hai vaïn naêm cuùng döôøng Ñònh Quang Nhö Lai vaø chuùng Taêng y phuïc, aåm thöïc, giöôøng naèm, ngoaï cuï, thuoác chöõa beänh roài phaùt nguyeän: "Trong voøng hai vaïn naêm toâi cuùng döôøng Ñònh Quang Nhö Lai vaø chuùng Taêng y phuïc, aåm thöïc, giöôøng naèm, ngoaï cuï, thuoác chöõa beänh. Song, ñoái vôùi Ma-naïp, ngöôøi ñaõ dôøi choã ngoài cuûa toâi, ñoaït söï cuùng döôøng cuûa toâi, huûy baùng danh döï cuûa toâi; duyeân vaøo phöôùc baùo nhaân duyeân naøy, ngöôøi naøy baát cöù sinh choã naøo, toâi luoân luoân huûy nhuïc keû aáy, cho ñeán khi y thaønh

ñaïo, cuõng khoâng xaû ly.” - Khaùch thöông neân bieát, Baø-la-moân Da-nhaõ-ñaït thuôû aáy, ñaâu phaûi ai khaùc, maø nay laø Chaáp Tröôïng Thích chuûng.ll66 Ngöôøi nöõ Toâ-ma-baø- ñeà, nay chính laø Thích nöõ Cuø-di.ll67 Ñaïi thaàn cuûa Vua Thaéng Oaùn, coù möôøi hai taät xaáu, Baø-la-moân aáy, nay chính laø thaân cuûa Ñeà-baø-ñaït. Traân Baûo Tieân nhaân, ñaâu phaûi ai khaùc maø laø Boà-taùt Di-laëc. Ma-naïp Di Khöôùc chính laø Ta vaäy. - Khaùch thöông neân bieát, hoïc ñaïo Boà-taùt, ngöôøi coù theå cuùng döôøng moùng tay vaø toùc, chaéc chaén thaønh voâ thöôïng ñaïo. Baèng con maét cuûa Phaät maø nhìn trong thieân haï khoâng moät ai khoâng vaøo Voâ dö Nieát-baøn giôùi ñeå Baùt-nieát-baøn. Huoáng chi laø ngöôøi khoâng duïc, khoâng saân, khoâng nhueá, khoâng si. Boá thí cho vò aáy laø baäc nhaát trong caùc boá thí, laø phöôùc toái toân. Baäc nhaát trong caùc ngöôøi thoï nhaän, laïi khoâng baùo öùng sao? Baáy giôø, hai anh em ngöôøi laùi buoân lieàn töø choã ngoài ñöùng daäy ra ñi. Ñöùc Theá Toân aên côm khoâ troän vôùi maät cuûa ngöôøi laùi buoân roài, lieàn ngoài keát giaø baûy ngaøy baát ñoäng döôùi boùng goác caây Boà-ñeà, an truù tam- muoäi giaûi thoaùt maø töï thoï duïng an laïc. vii. Hai quy y Qua baûy ngaøy, Ngaøi töø tam-muoäi xuaát. Do aên côm khoâ troän vôùi maät neân gioù trong thaân di ñoäng. Sôû dó goïi laø ñaát Dieâm-phuø-ñeà vì coù caây laø Dieâm-phuø.ll68 Caùch ñoù khoâng xa coù caây Ha-leâ-laëc.ll69 Vò Thoï thaàn cuûa caây aáy coù loøng tin saâu ñaäm ñoái vôùi Phaät, lieàn haùi traùi ha-leâ-laëc ñeán daâng cuùng döôøng Ñöùc Theá Toân. Vò Thoï thaàn ñaûnh leã roài, ñöùng qua moät

ll66. Chaáp Tröôïng Thích chuûng . Pali: Dattapānī. Taøi lieäu Pali (Mhv.ii. l8,l9) noùi oâng laø anh cuûa Māyā va Pajāpatī. Truyeàn thuyeát phöông Baéc noùi oâng laø boá vôï cuûa Thaùi töû Siddhārtha. ll67. Cuø-di . Pali: Gotamī; thöôøng ñeå goïi Di maãu cuûa Phaät. Nhöng ñaây chæ Da-du-ñaø-la. ll68. Trong baûn: dieâm-phuø-ñeà . Coù theå ngöôøi cheùp, cheùp dö chöõ ñeà. Phieâm aâm töø jam- bu-dvipa, hoøn ñaûo cuûa nhöõng röøng caây jambu. Ñeà laø phieân aâm taét cuûa dvipa. ll69. Ha-leâ-laëc . Pali: harīnaka.

beân baïch Phaät: - Kính baïch Ñöùc Theá Toân, do aên côm khoâ troän vôùi maät neân gioù trong thaân Ngaøi di ñoäng. Nay xin Ngaøi duøng traùi caây naøy ñeå laøm vò thuoác töø beänh noäi phong. Ñöùc Theá Toân töø maãn neân thoï nhaän lieàn vaø baûo: - Nay oâng neân quy y Phaät, quy y Phaùp. Vò thaàn aáy lieàn quy y Phaät, quy y Phaùp. Caùc vò thaàn quy y Phaät, Phaùp tröôùc nhaát laø thoï thaàn Ha-leâ-laëc. Ñöùc Theá Toân aên traùi ha-leâ-laëc roài, ngoài keát giaø döôùi goác caây baûy ngaøy, tö duy baát ñoäng, an truù giaûi thoaùt tam-muoäi maø töï thoï duïng an laïc. Sau baûy ngaøy, töø tam-muoäi daäy, ñeán giôø, khoaùc y, böng baùt, vaøo thoân Uaát-beà-la khaát thöïc. Ngaøi ñi laàn ñeán nhaø Baø-la-moân thoân Uaát-beà-la, ñöùng laëng im tröôùc saân. Baø-la-moân thaáy Ñöùc Theá Toân im laëng ñöùng tröôùc saân, phaùt taâm hoan hyû, lieàn ñem thöùc aên ra cuùng Ñöùc Theá Toân. Ñöùc Theá Toân töø maãn thoï nhaän thöùc aên vaø noùi: - Nay oâng neân quy y Phaät, quy y Phaùp. Baø-la-moân lieàn thöa: - Nay con quy y Phaät, quy y Phaùp. Ñöùc Theá Toân nhaän

thöùc aên cuûa Baø-la-moân naày, aên xong, lieàn ñeán döôùi goác caây ly-baø-na,ll70 ngoài keát giaø baûy ngaøy, tö duy baát ñoäng, an truù giaûi thoaùt tam-muoäi maø töï thoï duïng an laïc. Sau baûy ngaøy Ñöùc Theá Toân töø tam-muoäi ñöùng daäy, ñeán giôø, khoaùc y böng baùt vaøo thoân Uaát-beà-la khaát thöïc, theo thöù töï ñeán nhaø Baø-la-moân, im laëng ñöùng tröôùc saân, vôï cuûa ngöôøi Baø-la-moân kia laø con gaùi cuûa ñaïi töôùng teân Toâ-xaø-lall7l, thaáy Ñöùc Nhö Lai im laëng ñöùng tröôùc saân, lieàn phaùt taâm hoan hyû ñem thöùc aên ra cuùng döôøng Ñöùc Theá Toân. Ñöùc Theá Toân töø maãn ñoái vôùi thí chuû neân nhaän thöùc aên, aên roài vaø baûo: - Nay, ngöôøi neân quy y Phaät, quy y Phaùp. Vôï Baø-la-moân lieàn thöa: - Nay con quy y Phaät, quy y Phaùp. Nhö vaäy trong chuùng Öu-baø-di quy y Phaät, quy y phaùp, thì Toâ-xaø- la con gaùi cuûa ñaïi töôùng, vôï cuûa Uaát-beà-la laø Öu-baø-di ñaàu tieân. Baáy giôø Ñöùc Theá Toân aên thöùc aên aáy, lieàn trôû laïi caây ly-baø-na, ngoài keát giaø döôùi goác caây baûy ngaøy, tö duy baát ñoäng, an truù giaûi thoaùt tam- muoäi maø töï thoï duïng an laïc. ll70. Ly-baø-na ; khoâng roõ. ll7l. Toâ-xaø-la
. Pali: Sujāta, con gái của Senānī (Töôùng quaân) ôû thò traán Senaânigaâm.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 598

Sau baûy ngaøy, ñeán giôø khaát thöïc, Ñöùc Theá Toân khoaùc y böng baùt vaøo thoân Uaát-beà-la khaát thöïc, theo thöù töï ñeán trong saân nhaø Baø-la-moân Uaát-beà-la, ñöùng im laëng. Baáy giôø con trai, con gaùi cuûa Baø-la-moân Uaát-beà-la thaáy Ñöùc Nhö Lai roài, phaùt taâm hoan hyû, lieàn ñem thöùc aên ra daâng cuùng döôøng Nhö Lai. Ñöùc Nhö Lai duõ loøng thöông ñoái vôùi hoï, nhaän thöùc aên, aên roài baûo: - Nay, caùc con neân quy y Phaät, quy y Phaùp. Caùc nam nöõ con cuûa Baø-la-moân thöa: - Nay, chuùng con xin quy y Phaät, quy y Phaùp. viii. Long vöông Muïc-chaân-laân-ñaø Ñöùc Theá Toân aên xong, lieàn ñeán caây Vaên-laân,ll72 beân bôø soâng Vaên- laân,ll7> cung ñieän cuûa Long vöông Vaên-laân. Khi ñeán nôi, ngoài keát giaø suoát baûy ngaøy tö duy baát ñoäng, an truù giaûi thoaùt tam-muoäi maø töï thoï duïng an laïc. Vaøo luùc aáy, trôøi möa to gioù raát laïnh, suoát baûy ngaøy Long vöông töï ra khoûi cung ñeán choã Phaät ngoài, duøng thaân hình cuûa mình quaán xung quanh Ñöùc Phaät, ñaàu che treân ñænh Ñöùc Phaät, baïch Phaät: - Ngaøi khoâng bò laïnh, khoâng bò noùng, khoâng bò gioù, khoâng bò naéng, khoâng bò muoãi moøng gaây baát an chaêng? Sau baûy ngaøy, côn möa to gioù lôùn chaám döùt, baàu trôøi quang ñaõng, Long vöông töï thaùo mình ra, khoâng quaán xung quanh Ñöùc Phaät nöõa, vaø bieán hoùa laøm moät thieáu nieân Baø-la-moân, ñeán tröôùc Ñöùc Nhö Lai, chaáp tay, quyø goái, kính leã saùt chaân Nhö Lai. Sau baûy ngaøy Ñöùc Theá Toân töø tam-muoäi döùng daäy, lieàn duøng baøi keä naøy taùn thaùn: Ly duïc, coù hyû laïc Quan saùt phaùp, cuõng laïc Trong ñôøi, khoâng saân, laïc Khoâng nhieãu haïi chuùng sinh. Ñôøi voâ duïc, laø laïc Vöôït khoûi coõi duïc giôùi Cheá phuïc taùnh ngaõ maïn Ñaáy laø ñeä nhaát laïc1174. Baáy giôø, Long vöông Vaên-laân ñeán tröôùc Ñöùc Phaät thöa: - Sôû dó con duøng thaân hình con quaán quanh Ñöùc Nhö Lai, ñaàu che treân ñænh Ñöùc Nhö Lai, vì khoâng muoán Ñöùc Nhö Lai bò quaáy raày bôûi ll72. Vaên laân thoï . Teân caây, Pali: Mucalinda (aâm khaùc: Muïc-chaân-laân-ñaø), gaàn caây baøng Ajapāla-nigrodha ở Uruvelā. Chính

caây naøy laø cung ñieän cuûa Long vöông Mucalinda. ll7>. Trong baûn: Vaên-laân thuyû ; coù leõ chæ hoà Mucalinda (Pali), Nhöng hoà naøy ôû treân nuùi Himavā ll74. Baøi keä töông ñöông Pali, xem Mahāvagga Vin. i. >.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 599

laïnh noùng gioù möa, muoãi moøng, cho neân con môùi laøm nhö vaäy. Ñöùc Phaät baûo Long vöông: - Nay ngöôi neân quy y Phaät, quy y Phaùp. Long vöông noùi: - Nay con xin quy y Phaät, quy y Phaùp. Nhö vaäy trong haøng suùc sinh, nhaän hai quy y, Long vöông laø ñaàu t ieân. ix. Phaïm thieân khuyeán thænh Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân sau thôøi gian an truù döôùi goác caây Vaên-laân Long vöông, lieàn ñeán döôùi goác caây A-du-ba-la ni-caâu-luaätll75, traûi toïa cuï, ngoài keát giaø vaø nghó: - Nay Ta ñaõ ñaëng phaùp naøy, naøy raát saâu kín, raát khoù hieåu, raát khoù bieát, vónh vieãn tòch tónh, an chæ, vi dieäu, toái thöôïng, chæ ngöôøi trí môùi coù theå bieát, chaúng phaûi ñieàu maø keû ngu coù theå thaân caän. Chuùng sinh coù kieán chaáp khaùc nhau, tín nhaãn khaùc nhau, xu höôùng khaùc nhau, maïng khaùc nhau. Y treân nhöõng kieán chaáp dò bieät naøy maø yeâu thích hang oåll76. Do vì chuùng sinh yeâu thích hang oå, cho neân ñoái vôùi phaùp duyeân sinh saâu thaúm naøy, khoù coù theå hieåu. Laïi coøn coù caùi saâu thaúm khoù hieåu hôn nöõa, ñoù laø Nieát-baøn vôùi söï daäp taét caùc duïc, dieät taän khaùt aùi. Ñaây cuõng laø choã khoù hieåu. Nay, Ta muoán noùi Phaùp maø moïi ngöôøi khoâng bieát, khoâng hieåu, thì ñoái vôùi ta coù nhoïc coâng voâ ích chaêng? Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân noùi hai baøi keä, maø tröôùc ñaây chöa ai ñöôïc nghe, cuõng chöa töøng noùi: Ñaïo Ta chöùng, khoù hieåu Noùi cho keû trong hang Ngöôøi tham, nhueá, ngu si Khoâng theå vaøo phaùp naøy. Loäi ngöôïc doøng sinh töû Saâu kín, raát khoù hieåu Tham duïc khoâng thaáy ñöôïc Vì ngu toái che laáp. 1177* Theá Toân tö duy nhö vaäy roài, im laëng khoâng noùi phaùp. Baáy giôø, ll75. A-du-ba-la ni-caâu-luaät . Pali: Ajapāla-nỉgodha, moät loaïi caây baøng. ll76. Haùn: saøo quaät . Pali (Skt.) ālaya, chæ vaät ñöôïc yeâu thích, ñöôïc caát giöõ; chæ taát caû sôû y vaø ñoái töôïng cuûa aùi duïc; cuõng chæ vaät maø sinh vaät töïa vaøo laøm choã che chôû an toaøn cho ñôøi soâng, nhö nhaø cöûa caùc thöù. Haùn dòch ôû ñaây theo nghóa thöù hai. Töø Phaïn naøy, trong Duy thöùc dòch aâm laø A-laïi-da. Ñoaïn töông ñöông, daãn trong Nhieáp Ñaïi thöøa luaän thích (T>l, tr.>85cl9), Huyeàn Trang dòch: “Theá gian chuùng sinh aùi a-laïi-da, laïc a-laïi-da, haân a-laïi-da, hyû a-laïi-da.” Pali töông ñöông (M. i. l67): ālayarāmā kho panāyam pajā ālayaratā ālayasammuditā.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 600 ll77. Baøi keä töông ñöông Pali, xem Mahāvagga, Vin.i. 5; M.i. l68, D. ii. >8, S. i. l>6. * Heát quyeån >l.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 601

Phaïm thieân vöông,ll78 töø xa treân coõi Phaïm thieân, bieát ñöôïc taâm nieäm cuûa Ñöùc Nhö Lai, töï nghó: Theá gian hoaøn toaøn suïp ñoå. Nhö Lai nay ñaëng phaùp nhieäm maàu naøy, sao im laëng khoâng tuyeân thuyeát, khieán cho theá gian khoâng ñöôïc nghe phaùp? Baáy giôø, Phaïm thieân, khoaûnh khaéc nhö löïc só co duoãi caùnh

tay, töø coõi kia hieän ñeán tröôùc Ñöùc Nhö Lai, ñaûnh leã roài, ñöùng qua moät beân, baïch Ñöùc Theá Toân: - Cuùi xin Ñöùc Nhö Lai noùi phaùp! Cuùi xin ñöùc Thieän Theä noùi phaùp! Chuùng sinh trong theá gian cuõng coù keû trí tueä vôùi lôùp buïi dô moûng, thoâng minh, deã ñoä, coù khaû naêng dieät taän phaùp baát thieän, thaønh töïu thieän phaùp. Ñöùc Theá Toân baûo Phaïm thieân vöông: - Ñuùng nhö vaäy, ñuùng nhö vaäy, nhö lôøi oâng noùi. Vöøa roài Ta ôû nôi nhaøn tònh coù yù nghó: "Nay Ta ñaõ ñaëng phaùp naøy. Phaùp naøy raát saâu kín, raát khoù hieåu, raát khoù bieát, vónh vieãn tòch tónh, an chæ, vi dieäu, toái thöôïng, chæ ngöôøi trí môùi coù theå bieát, chaúng phaûi ñieàu maø keû ngu coù theå thaân caän. Chuùng sinh coù kieán chaáp khaùc nhau, tín nhaãn khaùc nhau, xu höôùng khaùc nhau, maïng khaùc nhau. Y treân nhöõng kieán chaáp dò bieät naøy maø yeâu thích hang oå. Do vì chuùng sinh yeâu thích hang oå, cho neân ñoái vôùi phaùp duyeân sinh saâu thaúm naøy, khoù coù theå hieåu. Laïi coøn coù caùi saâu thaúm khoù hieåu hôn nöõa, ñoù laø Nieát-baøn vôùi söï daäp taét caùc duïc, dieät taän khaùt aùi. Ñaây cuõng laø choã khoù hieåu. Nay, Ta muoán noùi Phaùp maø moïi ngöôøi khoâng bieát, khoâng hieåu, thì ñoái vôùi Ta coù nhoïc coâng voâ ích chaêng?" Baáy giôø, Theá Toân noùi hai baøi keä maø tröôùc ñaây chöa ai töøng ñöôïc thaáy, töøng ñöôïc nghe, vaø cuõng chöa töøng noùi: Ñaïo Ta chöùng, khoù hieåu Noùi cho keû trong hang Ngöôøi tham, nhueá, ngu si Khoâng theå vaøo phaùp naøy. Loäi ngöôïc doøng sinh töû Saâu kín, raát khoù hieåu Tham duïc khoâng thaáy ñöôïc Vì ngu toái che laáp. - Naøy Phaïm thieân! Vì vaäy Ta im laëng, khoâng noùi phaùp cho ngöôøi ñôøi. Baáy giôø, Phaïm thieân laïi baïch Phaät: - Theá gian hoaøn toaøn suïp ñoå. Nhö Lai nay ñaëng phaùp nhieäm maàu naøy, sao im laëng khoâng tuyeân thuyeát, khieán cho theá gian khoâng ñöôïc

ll78. Vin. i.5: Phaïm thieân Sahampati, Sa-baø theá giôùi chuû.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 60l

nghe phaùp? Cuùi xin Ñöùc Theá Toân neân dieãn noùi chaùnh phaùp ñeå löu boá trong ñôøi. Chuùng sinh trong theá gian cuõng coù keû trí tueä vôùi lôùp buïi dô moûng, thoâng minh, deã ñoä, coù khaû naêng dieät taän phaùp baát thieän, thaønh töïu thieän phaùp. Phaïm thieân noùi roài, laïi noùi keä: Ma-kieät, nôi caáu ueá 1179 Phaät töø ñoù sinh ra Nguyeän môû cöûa cam loà Vì chuùng sinh noùi phaùp. Ñöùc Theá Toân sau khi nhaän lôøi khuyeán thænh cuûa Phaïm thieân, baèng con maét Phaät, quan saùt chuùng sinh trong theá gian: Sinh ra trong theá gian, lôùn leân trong theá gian, coù ngöôøi ít traàn caáu, coù ngöôøi nhieàu traàn caáu, coù lôïi caên, coù ñoän caên, coù deã ñoä, coù khoù ñoä; coù keû sôï toäi ñôøi sau, coù theå dieät taän phaùp baát thieän, thaønh töïu thieän phaùp. Cuõng nhö trong ao öu-baùt, ao baùt-ñaàu, ao caâu-maâu-ñaàu, ao phaân-ñaø-lôïi coù hoa öu-baùt, hoa baùt-ñaàu, hoa caâu-maâu-ñaàu, hoa phaân-ñaø-lôïi; coù caùi môùi ra khoûi buøn maø chöa leân khoûi nöôùc; hoaëc coù caùi ñaõ ra khoûi buøn maø ngang maët nöôùc; hoaëc coù caùi leân khoûi nöôùc maø khoâng bò buïi traàn nôi nöôùc thaám vaøo. Ñöùc Nhö Lai cuõng nhö vaäy, baèng Phaät nhaõn quaùn chuùng sinh trong theá gian: "Sinh ra trong theá gian, lôùn leân trong theá gian, coù ngöôøi ít traàn caáu, coù ngöôøi nhieàu

traàn caáu, coù lôïi caên, coù ñoän caên, coù deã ñoä, coù khoù ñoä; coù keû sôï toäi ñôøi sau, coù theå dieät taän phaùp baát thieän, thaønh töïu thieän phaùp.” Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân vì Phaïm thieân noùi keä: Phaïm Thieân! Ta baûo oâng: Nay môû cöûa cam loà Cho ngöôøi nghe tin nhaän Vì nhieãu loaïn, khoâng noùi 1180 Phaïm Thieân, phaùp vi dieäu Phaùp Maâu-ni chöùng ñöôïc. Baáy giôø, Phaïm thieân bieát Ñöùc Theá Toân nhaän lôøi khuyeán thænh roài, ñaûnh leã saùt chaân Ñöùc Theá Toân, ñi nhieãu beân höõu ba voøng, caùo lui, aån

ll79. Cf. Vin.i. 6: paâturahosi magadhesu pubbe, dhammo asuddho samalehi cintito, “Tröôùc ñaây, giöõa nhöõng ngöôøi Magadha, xuaát hieän phaùp baát tònh ñöôïc tö duy vôùi söï caáu ueá.” Sôù giaûi noùi, caáu ueá ôû ñaây chæ nhoùm Luïc sö Ngoaïi ñaïo. ll80. Baát vi nhieãu coá thuyeát . Theo vaên cuù thoâng thöôøng maø hieåu: “Khoâng vì nhieãu loaïn maø thuyeát.” Nhöng ñaây vaên dòch ñaûo trang, neân phaûi hieåu laø: vi nhieãu coá baát thuyeát...vi dieäu phaùp, vì nhieõu loaïn (=meät nhoïc), neân Ta khoâng noùi phaùp vi dieäu.” Tham chieáu Pali, Vin. i. 7 (Cf. D.ii. >9, M. i. l69): vihisasaññī pagunan na bhāsin dhamman panītam... vì coù aán töôïng naõo haïi, Ta ñaõ khoâng giaûng thuyeát phaùp vi dieäu.

mình, khoâng thaáy nöõa. Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân laïi nghó: “Nay Ta neân thuyeát phaùp cho ai tröôùc, maø ngöôøi aáy coù theå vöøa nghe lieàn hieåu ñöôïc?” Ngaøi lieàn nghó, “A-lan-ca-lanll8l traàn caáu ít, lôïi caên, thoâng minh coù trí. Nay Ta coù theå noùi phaùp cho oâng aáy.” Töùc thì trí kieán khôûi leân nôi Ngaøi, “A-lan-ca-lan qua ñôøi ñaõ baûy ngaøy roài.” Chö thieân cuõng ñeán cho bieát: “A-lan-ca-lan qua ñôøi ñaõ baûy ngaøy roài.” Ñöùc Phaät nghó: “Khoå thay, oâng maát ñieàu lôïi. Phaùp cöïc kyø vi dieäu naøy, sao khoâng ñöôïc nghe? Neáu ñöôïc nghe, oâng aáy seõ hieåu nhanh choùng.” Ñöùc Theá Toân laïi nghó: “Nay Ta neân thuyeát phaùp cho ai tröôùc, maø ngöôøi aáy coù theå vöøa nghe lieàn hieåu ñöôïc?” Ngaøi lieàn nghó, “Uaát-ñaàu-lam Töû, ngöôøi naøy coù traàn caáu moûng, lôïi caên, thoâng minh coù trí. Nay ta neân noùi phaùp cho oâng aáy nghe tröôùc.” Töùc thì trí kieán khôûi leân nôi Ngaøi, “Uaát-ñaàu-lam Töû ñaõ qua ñôøi ngaøy hoâm qua.” Chö thieân cuõng ñeán thöa: “Uaát-ñaàu-lam Töû ñaõ qua ñôøi ngaøy hoâm qua.” Ñöùc Phaät noùi: “Khoå thay, oâng maát ñieàu lôïi. Phaùp cöïc kyø vi dieäu naøy, sao khoâng ñöôïc nghe? Neáu ñöôïc nghe, oâng aáy seõ hieåu nhanh choùng.” Ñöùc Theá Toân laïi nghó: “Nay Ta neân thuyeát phaùp cho ai tröôùc, maø ngöôøi aáy coù theå vöøa nghe lieàn hieåu ñöôïc?” Ngaøi lieàn nghó, “Naêm Tyø- kheo ñaõ töøng phuïc vuï Ta khoå nhoïc, khoâng ngaïi söï laïnh noùng, haàu haï, hoä veä, cuùng döôøng Ta. Nay Ta coù neân noùi phaùp cho hoï tröôùc hay chaêng?” Ñöùc Theá Toân laïi nghó: “Naêm vò Tyø-kheo naøy hieän nay ôû ñaâu?” Ngaøi lieàn duøng thieân nhaõn thanh tònh quaùn saùt trong nhaân thieân, thaáy naêm vò Tyø-kheo ôû taïi nöôùc Ba-la-naïi, trong vöôøn Nai Tieân nhaân. Thaáy vaäy roài, Ngaøi lieàn ñeán ñoù. Treân ñöôøng ñi, Ngaøi gaëp phaïm chí Öu-ñaø-da.ll82 Töø xa thaáy Ñöùc Theá Toân, Phaïm chí ñeán tröôùc maët thöa vôùi Ñöùc Phaät: - Cuø-ñaøm, caùc caên tòch tònh nhan saéc vui ñeïp. Vaäy thaày cuûa Ngaøi laø ai? Ngaøi theo hoïc vôùi ai? Ngaøi hoïc phaùp gì? Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân duøng keä traû lôøi: Nhaát thieát trí, treân heát Môû moïi guùt aùi duïc Töï

nhieân ñöôïc ngoä giaûi Naøo coù theo ai hoïc. Ta cuõng khoâng coù thaày Beø baïn cuõng laïi khoâng

ll8l. A-lan-ca-lan . Caùc ñoaïn treân, aâm laø A-lam-ca-lam. ll82. Öu-ñaø-da phaïm-chí . Pali: Upaka ājīvaka, taø maïng ngoaïi ñaïo Upaka.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 60>

Theá gian chæ moät Phaät Traàm laëng, thöôøng an oån. Ta khoâng bò ñôøi nhieãm Ta vöôït treân theá gian Chö thieân vaø ngöôøi ñôøi Khoâng ai saùnh baèng Ta. Ta ñeán Ba-la-naïi Chuyeån voâ thöôïng phaùp luaân Theá gian ñeàu taêm toái Ta ñaùnh troáng cam loà.1183 Phaïm chí hoûi: - Vöøa roài Cuø-ñaøm noùi: Ta laø ngöôøi khoâng nhieãm tröôùc, toái thaéngll84. Toâi muoán ñöôïc nghe yù nghóa naày. Ñöùc Phaät duøng keä traû lôøi: Ta môû taát caû guùt Ta heát taát caû laäu Ta thaéng caùc phaùp aùc Öu-ñaø, Ta toái thaéng1185. Baáy giôø, Phaïm chí im laëng. Ñöùc Theá Toân lieàn boû ñi, nhaém ñeán Tieân nhaân Loäc uyeån. 2. Sô chuyeån phaùp luaân i. Trung ñaïo Naêm vò Tyø-kheo, töø xa trong thaáy Ñöùc Theá Toân ñeán, daën baûo nhau: - Sa moân Cuø-ñaøm naøy ñaõ ñi laïc ñöôøng, meâ môø, maát chí höôùng. Neáu ñeán ñaây, chuùng ta ñöøng noùi naêng gì vôùi oâng ta. Cuõng ñöøng kính leã. Chæ neân cho moät choã ngoài nhoû, baûo ngoài maø thoâi. Theá Toân töø töø ñi ñeán choã naêm vò Tyø-kheo. Baáy giôø, naêm vò Tyøkheo boãng nhieân ñöùng daäy nghinh ñoùn, leã kính. Ngöôøi thì traûi choã ngoài. Ngöôøi thì röôùc y baùt. Ngöôøi laáy nöôùc röûa chaân. Baáy giôø Ñöùc Theá Toân nghó: “Nhöõng ngöôøi ngu si naøy ñaõ khoâng coá giöõ ñöôïc yù chí cuûa mình. Ñaõ cuøng nhau giao öôùc, roài laïi phaù boû. Taïi sao vaäy? Vì khoâng theå naøo cöôõng laïi oai löïc cuûa Phaät. Nay Ta neân ñeán choã ngoài maø an toïa.” Naêm Tyø-kheo thaáy Nhö Lai ñeán ngoài nôi choã ngoài roài, beøn goïi teân Nhö lai, vaø

ll8>. Cam loä coå . Pali: amatadundubhi, troáng baát töû. ll84. Baûn Pali (Vin, i. 8), Upaka noùi: arahosi anantajino’ti, “Ngaøi xöùng ñaùng laø vò Chieán Thaéng voâ cuøng taän.” ll85. Baûn Pali: jitā me, “Ta, ngöôøi ñaõ chieán thaéng.”

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 604

goïi Ngaøi baèng “OÂng baïn” ll86. Baáy giôø Ñöùc Phaät baûo naêm vò Tyø- kheo: - Caùc oâng chôù neân goïi teân Nhö lai, vaø goïi Ngaøi baèng “OÂng baïn.” Nhö Lai, laø baäc Chí chaân, Ñaúng chaùnh giaùc, oai thaän toái thaéng voâ löôïng. Neáu caùc ngöôøi goïi teân Nhö lai, vaø goïi Ngaøi baèng “OÂng baïn” thì thoï khoå voâ löôïng vaø laâu daøi. Naêm ngöôøi noùi: - Naøy Cuø-ñaøm, ngaøi tröôùc kia vôùi cuoäc soáng khoå haïnh, chaáp trì oai nghi, coøn khoâng theå ñaït ñöôïc thaän thoâng, trí kieán cuûa phaùp thöôïng nhaân, ñeå coù theå töï mình chöùng nghieäm lôïi ích toái thöôïng. Huoáng chi laø nay khoâng ñi ñuùng ñöôøng, ñaõ laïc loái, meâ môø, maát chí höôùng? Ñöùc Phaät baûo naêm ngöôøi: - Caùc ngöôøi ñaõ töøng nghe, coù khi naøo, Ta noùi hai lôøi maâu thuaãn nhau hay chaêng? Naêm Tyø-kheo noùi: - Xöa kia, chuùng toâi khoâng nghe ngöôøi noùi hai lôøi. Ñöùc Phaät noùi: - Caùc ngöôi, haõy ñeán ñaây! Nay ta ñaõ ñaëng cam loà. Ta seõ chæ daïy cho caùc oâng. Caùc oâng coù

khaû naêng tieáp nhaän lôøi noùi cuûa Ta, khoâng bao laâu, caùc oâng seõ coù sôû ñaéc; ñaït ñöôïc muïc ñích maø vì ñoù thieän nam töû vôùi loøng tin kieân coá, töø boû gia ñình, soáng khoâng gia ñình, haønh ñaïo, tu voâ thöôïng phaïm haïnh, ôû ngay trong ñôøi hieän taïi, töï thaân taùc chöùng, töï mình an truù an laïc, bieát raèng, “Söï sinh ñaõ döùt, phaïm haïnh ñaõ vöõng, vieäc laøm ñaõ xong, khoâng coøn taùi sinh nöõa.” - Naøy Tyø-kheo, keû xuaát gia khoâng ñöôïc thaân caän hai cöïc ñoan,ll87 öa höôûng thuï aùi duïc hoaëc töï khoå haïnh. Ñoù khoâng phaûi laø phaùp cuûa Hieàn thaùnh. Haønh haï thaân xaùc khoâng thaønh töïu ñöôïc gì. Tyø-kheo töø boû hai cöïc ñoan naøy, laïi coù con ñöôøng giöõa, coù söï saùng cuûa con maét, coù söï saùng cuûa trí tueä, vónh vieãn tòch tónh, an oån, thaønh töïu thaàn thoâng, ñaëng Ñaúng chaùnh giaùc, taùc thaønh Sa-moân, daãn ñeán Nieát-baønll88. - Theá naøo goïi laø con ñöôøng giöõa, coù söï saùng cuûa con maét, coù söï saùng cuûa trí tueä, vónh vieãn tòch tónh, an oån, thaønh töïu thaàn thoângll89, ñaëng Ñaúng chaùnh giaùc, taùc thaønh Sa-moân, daãn ñeán Nieát-baøn? Ñoù laø con ñöôøng taùm chaùnhll90 cuûa caùc baäc Thaùnh goàm coù: Chaùnh kieán, chaùnh

ll86. Nguyeân Haùn: xöng danh nhöõ Nhö lai . Pali (Vin. i. 9): nämena ca āvusovädena samudäcaranti. Goïi (Phaät) baèng teân vaø baèng töø “oâng baïn (hieàn giaû).” ll87. Nhò bieân ; chæ hai cöïc ñoan. ll88. Nieát-baøn haønh #uø#„; Pali (Vin. i. l0): nibbānāya savattati, vaän chuyeån ñeán Nieát-baøn ll89. Pali: abhiññāya, chöùng thaéng trí. ll90. Baùt chaùnh ñaïo, khoâng neân hieåu laø taùm con ñöooøng chaùnh, maø neân hieåu laø con ñöôøng goàm

nghieäp, chaùnh ngöõ, chaùnh haønh, chaùnh maïng, chaùnh phöông tieän, chaùnh nieäm vaø chaùnh ñònhll9l. Ñoù töùc laø con ñöôøng giöõa, coù söï saùng cuûa con maét, coù söï saùng cuûa trí tueïâ, vónh vieãn tòch tónh, an oån, thaønh töïu thaàn thoâng, ñaëng Ñaúng chaùnh giaùc, taùc thaønh Sa-moân, daãn ñeán Nieát-baøn. ii. Chuyeån phaùp luaân kinh - Boán Thaùnh ñeá.ll92 Theá naøo goïi laø Thaùnh ñeá? Laø Khoå Thaùnh ñeá, Khoå taäp Thaùnh ñeá, Khoå taän Thaùnh ñeá, Khoå xuaát yeáu Thaùnh ñeá. - Nhöõng gì goïi laø Khoå Thaùnh ñeá? Sinh khoå, giaø khoå, beänh khoå, cheát khoå, thuø gheùt tuï hoäi khoå, aùi bieät ly khoå, muoán ñieàu gì khoâng ñöôïc laø khoå. Noùi moät caùch goïn, laø naêm thaïnh aám laø khoå.ll9> Ñoù goïi laø Khoå Thaùnh ñeá. Laïi nöõa, Khoå Thaùnh ñeá caàn ñöôïc bieát thì Ta ñaõ bieát. Ñaây neân tu ñaïo taùm chaùnh: Chaùnh kieán, chaùnh nghieäp, chaùnh ngöõ, chaùnh haønh, chaùnh maïng, chaùnh phöông tieän, chaùnh nieäm vaø chaùnh ñònh. - Nhöõng gì laø Khoå taäp Thaùnh ñeá? AÙi laïc voán ñöôïc phaùt sinh töø tröôùc do duyeân nôi aùi,ll94 vaø töông öng vôùi duïcll95. Ñoù laø Khoå taäp Thaùnh ñeá. Laïi nöõa, Khoå taäp Thaùnh ñeá caàn dieät thì Ta ñaõ dieät vaø taùc chöùng, neân tu taùm chaùnh ñaïo: Chaùnh kieán, chaùnh nghieäp, chaùnh ngöõ, chaùnh haønh, chaùnh maïng, chaùnh phöông tieän, chaùnh nieäm vaø chaùnh ñònh. - Nhöõng gì laø Khoå taän Thaùnh ñeá? AÙi kia ñaõ vónh vieãn ñoaïn taän, voâ duïc, tòch dieät, xaû, xuaát ly, giaûi thoaùt, vónh vieãn dieät taän, tónh chæ,ll96 khoâng coøn hang oå.ll97 Ñoù

goïi laø Khoå taän Thaùnh ñeá. Laïi nöõa, Khoå taän Thaùnh ñeá caàn ñöôïc chöùng ñaéc, Ta ñaõ taùc chöùng, neân tu taùm chaùnh ñaïo: Chaùnh kieán, chaùnh nghieäp, chaùnh ngöõ, chaùnh haïnh, chaùnh maïng, chaùnh phöông tieän, chaùnh nieäm vaø chaùnh ñònh. - Nhöõng gì laø Khoå xuaát yeáu Thaùnh ñeá ? Con ñöôøng cuûa Hieàn thaùnh

taùm söï chaân chaùnh. Pali: atthangiko maggo, con ñöôøng coù taùm chi; ariyo atthangiko maggo, Thaùnh ñaïo taùm chi. ll9l. Baûn Haùn naøy khoâng coù “chaùnh tö duy” maø thay baèng “chaùnh haønh.” ll92. Vaên Haùn thieáu ñoaïn trung chuyeån. ll9>. Nguõ thaïnh aám khoå . Pali: pañcupādānakkhandā dukkhā, naêm thuû uaån laø khoå. ll94. Duyeân aùi baûn sôû sinh . Tanhā ponobhavikā, aùi vôùi khaùt voïng söï höõu töông lai. Nhöng baûn Haùn ñoïc (nhaàm) laø: tanhā pubbabhavikā, aùi lieân heä vôùi höõu coù töø tröôùc. Tuy vaäy, baûn Vieät taïm thôøi dòch saùt y theo Haùn. ll95. Pali: : nandīrāgasahagatā tatratatrabhinandinī, (aùi) caâu haønh vôùi hæ tham, öôùc voïng (taùi sinh) nôi naøy hay nôi kia. Pali, noùi theâm: (…) seyyathidam kāmatanhā bhavatanhā vibhavatanhā, ñoù laø duïc aùi, höõu aùi vaø phi höõu aùi. ll96. Voâ duïc, dieät, xaû, xuaát yeáu, giaûi thoaùt, vónh taän, höu töùc: taát caû caùc töø naøy ñoàng nghóa vôùi aùi dieät. So saùnh Pali: asesavirāganirodho, cāgo, paninissago, mutti,…, hoaøn toaøn ly duïc vaø dieät taän (ñoái vôùi aùi), xaû boû vaø thoaùt ly vaø giaûi thoaùt (khoûi aùi). ll97. Haùn: voâ höõu saøo quaät . Pali: anālayo, khoâng coøn söï chaáp chöùa. Xem cht. 46 treân

coù taùm chaùnh naøy, chaùnh kieán, chaùnh nghieäp, chaùnh ngöõ, chaùnh haønh, chaùnh maïng, chaùnh phöông tieän, chaùnh nieäm vaø chaùnh ñònh. Ñoù laø Khoå xuaát yeáu thaùnh ñeá. Laïi nöõa, Khoå xuaát yeáu Thaùnh ñeá naøy caàn ñöôïc tu taäp thì Ta ñaõ tu taäp. - Khoå thaùnh ñeá naøy, ñoái vôùi phaùp tröôùc ñaây chöa töøng ñöôïc nghe, laøm phaùt sinh con maét, phaùt sinh trí, phaùt sinh giaùc, phaùt sinh minh, phaùt sinh thoâng, phaùt sinh hueä, ñaéc chöùngll98. Laïi nöõa, neân bieát Khoå Thaùnh ñeá naøy maø, ñoái vôùi phaùp tröôùc ñaây chöa töøng ñöôïc nghe, laøm phaùt sinh con maét, cho ñeán phaùt sinh hueä. Laïi nöõa, Ta ñaõ bieát Khoå Thaùnh ñeá maø, ñoái vôùi phaùp tröôùc ñaây chöa töøng ñöôïc nghe, laøm phaùt sinh con maét, phaùt sinh trí, phaùt sinh giaùc, phaùt sinh minh, phaùt sinh thoâng, phaùt sinh hueä. Ñoù goïi laø Khoå Thaùnh ñeá. - Khoå taäp Thaùnh ñeá, ñoái vôùi phaùp tröôùc ñaây chöa töøng ñöôïc nghe, laøm phaùt sinh con maét, phaùt sinh trí, phaùt sinh giaùc, phaùt sinh minh, phaùt sinh thoâng, phaùt sinh hueä. Laïi nöõa, neân dieät Khoå taäp Thaùnh ñeá naøy maø, ñoái vôùi phaùp tröôùc ñaây chöa töøng ñöôïc nghe, laøm phaùt sinh con maét, cho ñeán phaùt sinh hueä. Laïi nöõa Ta ñaõ dieät Khoå taäp Thaùnh ñeá naày maø, ñoái vôùi phaùp tröôùc ñaây chöa töøng ñöôïc nghe, laøm phaùt sinh con maét, cho ñeán phaùt sinh hueä. Ñoù goïi laø Khoå taäp Thaùnh ñeá. - Khoå taän Thaùnh ñeá, ñoái vôùi phaùp tröôùc ñaây chöa töøng ñöôïc nghe, laøm phaùt sinh con maét, cho ñeán phaùt sinh hueä. Laïi nöõa, neân taùc chöùng Khoå taän Thaùnh ñeá naày, ñoái vôùi phaùp tröôùc ñay chöa töøng ñöôïc

nghe, laøm phaùt sinh con maét, cho ñeán phaùt sinh hueä. Laïi nöõa, ta ñaõ taùc chöùng, Khoå taän Thaùnh ñeá naøy, ñoái vôùi phaùp tröôùc ñaây chöa töøng ñöôïc nghe, laøm phaùt sinh con maét, cho ñeán phaùt sinh hueä. - Khoå xuaát yeáu Thaùnh ñeá naøy, ñoái vôùi phaùp tröôùc ñaây chöa töøng ñöôïc nghe, laøm phaùt sinh con maét, cho ñeán phaùt sinh hueä. Laïi nöõa, neân tu Khoå xuaát yeáu thaùnh ñeá, ñoái vôùi phaùp tröôùc ñaây chöa töøng ñöôïc nghe, laøm phaùt sinh con maét, cho ñeán phaùt sinh hueä. Laïi nöõa, Ta ñaõ tu Khoå xuaát yeáu Thaùnh ñeá, ñoái vôùi phaùp tröôùc ñaây chöa töøng ñöôïc nghe, laøm phaùt sinh con maét, cho ñeán phaùt sinh hueä. - Ñoù laø boán Thaùnh ñeá. Neáu Ta khoâng tu boán Thaùnh ñeá naày, vôùi ba laàn chuyeån thaønh möôøi hai haønh töôùng, maø khoâng bieát nhö thaät, thì nay Ta khoâng thaønh ñaïo Voâ thöôïng chaùnh chaân. Song ta ñoái vôùi boán Thaùnh

ll98. Tham chieáu Pali: ...pubbe ananussutesu dhammesu cakkhu udapādi, ñānam..., paññā..., vijjā..., āloko udapādi, (Thaùnh ñeá) ñaõ laøm phaùt sinh con maét (ñeå thaáy) Phaùp chöa töøng ñöôïc nghe töø tröôùc; laøm phaùt sinh trí, phaùt sinh hueä, phaùt sinh minh, phaùt sinh aùnh saùng (ñeå soi) treân caùc phaùp voán chöa töøng ñöôïc nghe töø tröôùc.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 607

ñeá, vôùi ba laàn chuyeån thaønh möôøi hai haønh töôùng, nhö thaät ñaõ bieát, neân nay Ta thaønh ñaïo Voâ thöôïng chaùnh chaân, khoâng coøn gì nghi ngôø. - Nhö Lai noùi boán Thaùnh ñeá naøy maø trong chuùng khoâng coù ngöôøi giaùc ngoä thì Nhö Lai khoâng chuyeån phaùp luaân. Neáu Nhö Lai noùi boán Thaùnh ñeá naày, maø trong chuùng coù ngöôøi giaùc ngoä thì Nhö Lai vì hoï chuyeån phaùp luaân, laø baùnh xe maø Sa-moân, Baø-la-moân, Ma hoaëc Thieân ma, trôøi vaø ngöôøi trong theá gian, ñeàu khoâng theå vaän chuyeån ñöôïc. Cho neân, haõy noã löïc tinh taán tu boán Thaùnh ñeá: Khoå Thaùnh ñeá, Khoå taäp Thaùnh ñeá, Khoå dieät Thaùnh ñeá, Khoå xuaát yeáu Thaùnh ñeá. Haõy neân hoïc nhö vaäy. Khi Ñöùc Theá Toân noùi phaùp naøy, naêm Tyø-kheo A-nhaõ Kieàu-traàn- nhö döùt saïch caùc traàn caáu, phaùp nhaõn ñöôïc sinhll99. Ñöùc Theá Toân bieát sôû ñaéc trong taâm A-nhaõ Kieàu-traàn-nhö, lieàn khen: - A-nhaõ Kieàu-traàn-nhö, ñaõ bieát! A-nhaõ Kieàu-traàn-nhö, ñaõ bieát!l200 Töø ñoù veà sau goïi laø A-nhaõ Kieàu-traàn-nhö. Baáy giôø, caùc vò Ñòa thaàn ñaõ nghe nhöõng gì Ñöùc Nhö Lai ñaõ noùi, beøn cuøng baûo vôùi nhau: - Nay, Ñöùc Nhö Lai, baäc Chí chaân, Ñaúng chaùnh giaùc, ñang ôû taïi vöôøn Nai, truù xöù cuûa Tieân nhaân ôû taïi Ba-la-naïi, ñang chuyeån phaùp luaân voâ thöôïng, maø xöa nay voán chöa töøng ñöôïc chuyeån, maø Sa-moân Baø-la- moân, Ma hoaëc Thieân ma, trôøi vaø ngöôøi ñeàu khoâng theå chuyeån ñöôïc. Tieáng cuûa Ñòa thaàn xöôùng leân nhö vaäy, ñöôïc nghe laàn leân Töù Thieân vöông, Ñao-lôïi thieân, Dieäm-ma thieân, Ñaâu-thuaät-ñaø thieân, Hoùa laïc thieân, Tha hoaù thieân, laàn löôït cuøng noùi vôùi nhau: - Nay, Ñöùc Nhö Lai, baäc Chí chaân, Ñaúng chaùnh giaùc, ñang ôû taïi vöôøn Nai, truù xöù cuûa Tieân nhaân ôû taïi Ba-la-naïi, ñang chuyeån phaùp luaân voâ thöôïng, maø xöa nay voán chöa töøng ñöôïc chuyeån, maø Sa-moân Baø-la- moân, Ma hoaëc Thieân ma, trôøi vaø ngöôøi ñeàu khoâng theå

chuyeån ñöôïc. Chæ trong khoaûnh nieäm, aâm thanh aáy ñaõ leân ñeán trôøi Phaïm thieân. Baáy giôø, Toân giaû A-nhaõ Kieàu-traàn-nhö thaáy phaùp, ñaéc phaùp, thaønh töïu caùc phaùp, ñaõ ñaït quaû chöùng, baïch Phaät: - Nay, con ôû trong giaùo phaùp cuûa Ñöùc Nhö Lai tu phaïm haïnh. Phaät noùi:

ll99. Coù nghóa laø chöùng ñaéc Sô quaû Döï löu. l200. Kieàu-traàn-nhö (Pali: Kottañña; Skt. Kauttinya) laø teân thaät. A-nhaõ , laø phieân aâm töø añña (Pali) hay ajña (Skt.), do bôûi Phaät khen (Pali, Vin.i. l2): aññasi vata, bho kottañño, aññasi vata, bho kottañño, “Thaät söï, ngöôi ñaõ bieát, Kottañña.”

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 608

- Haõy ñeán ñaây, Tyø-kheo!l20l Haõy ôû trong phaùp cuûa Ta, töï chöùng nghieäm, tu phaïm haïnh, ñeå ñoaïn taän nguoàn khoå. Toân giaû A-nhaõ Kieàu-traàn-nhö lieàn xuaát gia, thoï giôùi cuï tuùc. Nhö vaäy, trong haøng Tyø-kheo, ngöôøi ñaàu tieân thoï giôùi cuï tuùc laø A-nhaõ Kieàu- traàn-nhö. Baáy giôø, Toân giaû A-nhaõ Kieàu-traàn-nhö thöa vôùi Ñöùc Theá Toân: - Nay con muoán vaøo thaønh Ba-la-naïi khaát thöïc. Xin Theá Toân cho p heùp. Ñöùc Phaät daïy: - Tyø-kheo, neân bieát ñuùng luùc. Toân giaû A-nhaõ Kieàu-traàn-nhö töø choã ngoài ñöùng daäy, ñaûnh leã Ñöùc Theá Toân roài, khoaùc y böng baùt vaøo thaønh Ba-la-naïi khaát thöïc. Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân noùi phaùp cho caùc Toân giaû A-thaáp-ti, Tyø- kheo Ma-ha-ma-nam, khuyeán khích, khieán cho hoan hyû. Ngaøi noùi phaùp veà boá thí, veà trì giôùi, veà sinh thieânl202. Ngaøi cheâ traùch duïc laø baát tònh, laø höõu laäu, laø troùi buoäc. Ngaøi taùn thaùn tònh laïc cuûa söï xuaát ly. Caùc Toân giaû ngay treân choã ngoài saïch caùc traàn caáu, ñöôïc söï thanh tònh cuûa con maét phaùp, thaáy phaùp ñaéc phaùp, ñaït ñöôïc quaû chöùng; roài thöa vôùi Ñöùc Nhö Lai: - Chuùng con muoán ôû trong phaùp Nhö Lai xuaát gia tu phaïm haïnh. Ñöùc Phaät noùi: - Haõy ñeán ñaây, Tyø-kheo! Haõy ôû trong phaùp cuûa Ta, töï chöùng nghieäm, tu phaïm haïnh, ñeå ñoaïn taän nguoàn khoå. Toân giaû lieàn xuaát gia thoï giôùi cuï tuùc. Tyø-kheo A-thaáp-ti, Ma-ha- ma-nam baïch Phaät: - Chuùng con muoán vaøo thaønh Ba-la-naïi khaát thöïc. Ñöùc Phaät daïy: - Tyø-kheo, neân bieát ñuùng luùc. Caùc Toân giaû lieàn töø choã ngoài ñöùng daäy, ñaûnh leã saùt chaân Ñöùc Theá Toân, roài khoaùc y böng baùt vaøo thaønh Ba-la-naïi khaát thöïc. Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân noùi phaùp cho Baø-ñeà, Baø-phu, khuyeán khích, khieán cho hoan hyû. Ngaøi noùi phaùp veà boá thí, veà trì giôùi, veà sinh thieân. Ngaøi cheâ traùch duïc laø baát tònh, laø höõu laäu, laø troùi buoäc. Ngaøi taùn thaùn tònh laïc cuûa söï l20l. Lai, Tyø-kheo (Pali: ehi bhikkhu); Luaät taïng noùi ñaây laø söï truyeàn cuï tuùc, ñaéc phaùp Tyø-kheo ñaàu tieân. Caùc Tyø-kheo ñöôïc Phaät tröïc tieáp truyeàn cuï tuùc goïi laø ñaéc phaùp baèng “Thieän lai, Tyø-kheo.” (ehi-bhikkhu-upasampada). l202. Boá thí, trì giôùi, sinh thieân, laø ba phaùp tu chính cuûa ngöôøi taïi gia, tröôùc khi tu boán Thaùnh ñeá. Theâm nieäm Phaät, Phaùp, Taêng, thaønh phaùp Saùu nieäm cuûa ngöôøi taïi gia.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 609

xuaát ly. Caùc Toân giaû ngay treân choã ngoài saïch caùc traàn caáu, (789al) ñöôïc söï thanh tònh cuûa con maét phaùp, thaáy phaùp ñaéc phaùp, ñaït ñöôïc quaûchöùng; roài thöa vôùi Ñöùc Nhö Lai: - Chuùng con muoán ôû trong phaùp Nhö Lai xuaát gia tu phaïm haïnh. Ñöùc Phaät Noùi: - Haõy ñeán ñaây, Tyø-kheo! Haõy ôû trong phaùp cuûa Ta, töï chöùng nghieäm, tu phaïm haïnh, ñeå ñoaïn taän nguoàn khoå. Toân giaû lieàn xuaát gia thoï giôùi cuï tuùc, roài hai vò Baø-ñeà, Baø-phu baïch Phaät: - Chuùng con muoán vaøo thaønh Ba-la-naïi khaát thöïc. Ñöùc Phaät daïy: - Tyø-kheo, neân bieát ñuùng luùc. Caùc Toân giaû Baø-ñeà, Baø-phu lieàn töø choã ngoài ñöùng daäy ñaûnh leã saùt chaân Ñöùc Theá Toân roài, khoaùc y böng baùt vaøo thaønh Ba-la-naïi khaát thöïc. Khi Ñöùc Theá Toân noùi phaùp cho ba ngöôøi, thì hai ngöôøi ñi khaát thöïc; hai ngöôøi khaát thöïc ñuû cho saùu ngöôøi cuøng aên. Neáu Ñöùc Theá Toân noùi phaùp cho hai ngöôøi trong naêm ngöôøi, thì ba ngöôøi khaát thöïc; ba ngöôøi khaát thöïc ñuû cho saùu ngöôøi cuøng aên. Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân khuyeán hoùa naêm Tyø-kheo, tuaàn töï daïy doã, khieán cho taâm hoï hoan hyû. iii. Voâ ngaõ töôùng kinh Sau böõa aên Ñöùc Theá Toân baûo naêm Tyø-kheo: - Saéc laø voâ ngaõ. Neáu saéc laø ngaõ, thì saéc khoâng suy laõol20> ñeå cho ngaõ thoï khoå. Neáu saéc laø ngaõ thì phaûi ñöôïc töï taïi maø muoán raèng “Saéc phaûi laø nhö vaäy”, hay “Saéc khoâng neân laø nhö vaäy”. Vì saéc voâ ngaõ neân saéc taêng tröôûng, khieán cho thoï caùc khoå, vaø cuõng khoâng theå tuøy yù muoán maø ñöôïc raèng, “Saéc phaûi laø nhö vaäy”, hay “Saéc khoâng neân laø nhö vaäy”. - Thoï töôûng, haønh, thöùc cuõng laïi nhö vaäy. - Theá naøo, caùc Tyø-kheo, saéc laø thöôøng hay saéc laø voâ thöôøng? Caùc Tyø-kheo baïch Phaät: - Kính baïch Ñöùc Theá Toân! Saéc laø voâ thöôøng. Ñöùc Phaät daïy: - Neáu saéc laø voâ thöôøng vaäy saéc laø khoå hay laø laïc?

l20>. Nguyeân Haùn: baát taêng ích ; caùc ñoaïn döôøi: (baát) taêng tröôûng .
Tham chieáu Pali: (…) nayidam rūpam ābādhāya sanvatteyya, “(Neáu…) Saéc naøy seõ khoâng ñöa ñeán bònh khoå.” Coù leõ baûn Haùn hieåu sanvatteyya (Skt. sanarteya) laø taêng thònh, thay vì daãn khôûi hay daãn ñeán. Ñaây coá dòch saùt baûn Haùn.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 610

Caùc Tyø-kheo baïch Phaät: - Baïch Ñöùc Theá Toân, saéc laø khoå. Ñöùc Phaät daïy: - Neáu saéc laø voâ thöôøng, khoå thì noù laø phaùp bieán dòch. Caùc ngöôi nghó sao, coù phaûi saéc laø ta, laø caùi kia, laø caùi kia; ta laø saéc, laø caùi kia, laø caùi kia chaêng?l204 Thöa: - Chaúng phaûi nhö vaäy. - Thoï töôûng haønh thöùc cuõng laïi nhö vaäy. - Cho neân, caùc Tyø-kheo, taát caû saéc, saéc quaù khöù, vò lai, hieän taïi, taát caû saéc hoaëc ôû trong hoaëc ôû ngoaøi, hoaëc teá hoaëc thoâ, hoaëc toát hoaëc xaáu, hoaëc xa hoaëc gaàn. Taát caû saéc chaúng phaûi laø ta, laø caùi kia, chaúng phaûi sôû höõu cuûa caùi kia, chaúng phaûi sôû höõu cuûa ta. Haõy duøng trí tueä maø chaùnh quaùn nhö thöïc nhö vaäy. - Thoï töôûng haønh thöùc laïi cuõng nhö vaäy. - Naøy caùc Tyø-kheo, Thaùnh ñeä töû quaùn nhö vaäy roài, nhaøm tôûm saéc. Khi ñaõ nhaøm chaùn thì khoâng ñaém tröôùc. Khoâng ñaém tröôùc thì ñöôïc giaûi thoaùt. Khi ñaõ giaûi thoaùt roài, thì bieát laø ñaõ giaûi thoaùt; bieát raèng “Söï sinh ñaõ döùt; phaïm haïnh ñaõ vöõng; ñieàu caàn laøm ñaõ laøm xong; khoâng coøn taùi sinh ñôøi sau

nöõa.” - Thoï töôûng haønh thöùc laïi cuõng nhö vaäy. Khi Ñöùc Theá Toân noùi phaùp naøy, naêm Tyø-kheo, taâm giaûi thoaùt khoûi taát caû höõu laäu, ñöôïc voâ ngaïi giaûi thoaùt, chaùnh trí phaùt sinh. Baáy giôø, trong theá gian coù saùu vò A-la-haùn. Naêm vò ñeä töû, vaø Ñöùc Nhö Lai, Chí chaân ñaúng chaùnh giaùc laø saùu. 3. Da-xaù i. Thieän lai Tyø-kheo Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân du hoùa taïi nöôùc Ba-la-naïi. Taïi ñaây, coù ngöôøi con doøng hoï toäc taùnh, teân laø Da-thaâu-giaø.l205 Cha meï chæ coù moät ngöôøi con cho neân raát thöông yeâu quí meán, chaêm soùc troâng nom, khoâng bao giôø khoâng ñeå yù ñeán. Cha meï cho xaây caát ba cung ñieän muøa, ñeå cho Da-thaâu-giaø ôû theo thôøi tieát ba muøa, xuaân haï vaø ñoâng, khieán cho con mình vui chôi theo naêm thöù duïc laïc. Caäu con trai say ñaém mình trong naêm thöù duïc laïc ñeán cöïc ñoä, quaù l204. Haùn toái nghóa: saéc thò ngaõ thò bæ thò bæ saéc thò ngaõ thò bæ thò bæ . Tham chieáu Pali, ibid., etam mama esohamasmi eso me attā, “caùi naøy laø cuûa toâi; toâi laø caùi naøy; caùi naøy laø töï ngaõ cuûa toâi.” l205. Da-thaâu-giaø ; hay Da-xaù. Pali: Yasa, con trai moät thöông gia raát giaøu coù. Vin. i. l5ff.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 6ll

meät moûi neân nguû. Khi thöùc daäy, caäu thaáy ôû cung ñieän thöù nhaát caùc nhaïc cuï maø caùc kyõ nöõ ñaõ caàm boû doïc ngang, böøa baõi; boïn chuùng goái ñaàu leân nhau, toùc roái bôøi, naèm loaïn xaï; ngaùy, nghieán raêng, noùi môù. Thaáy vaäy, caäu hoaûng sôï, loâng trong ngöôøi döïng ngöôïc leân, sinh taâm nhaøm tôûm, khoâng coøn moät chuùt yù muoán tuï hoäi, töï than: Khoå thay! Coù gì ñaùng ham muoán ôû ñaây? Caäu lieàn boû cung ñieän naøy, ñeán nôi cung ñieän giöõa. Taïi ñaây, caäu nhìn thaáy ñieän ñaøi, cuøng caùc kyõ nöõ, gioáng nhö choã kia khoâng khaùc. Caäu laïi hoaûng sôï gaáp boäi, loâng trong ngöôøi döïng ñöùng leân, sinh taâm nhaøm tôûm, xa laùnh, khoâng muoán tuï hoäi. Caäu töï than: Khoå thay! Coù gì ñaùng ñeå ham muoán? Caäu lieàn boû ñi, ñeán cung ñieän thöù ba, laïi cuõng nhö treân, hoaûng sôï gaáp boäi laàn, loâng trong ngöôøi döïng ñöùng leân, sinh taâm nhaøm tôûm, xa laùnh, khoâng muoán tuï hoäi, cuõng nhö treân. Coâng töû lieàn ra khoûi cung ñieän, ñeán coång thaønh Thi-khö.l206 Baáy giôø, vò thaàn giöõ cöûa thaønh Thi-khö, töø xa troâng thaáy caäu ñeán, beøn nghó: Coâng töû naøy ñeán, chaéc muoán yeát kieán Ñöùc Nhö Lai, chöù khoâng coù ñöôøng naøo khaùc. Ta neân môû cöûa cho ñi. Nghó xong vò thaàn lieàn môû cöûa thaønh. Caäu ra khoûi thaønh, ñeán beân bôø soâng Baø-la. Khi ñeán treân bôø soâng, caäu côûi boû guoác baèng vaøng, loäi qua soâng Baø-la, ñeán vöôøn Nai choã Tieân nhaân ôû. Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân ñang ñi kinh haønh nôi ñaát troáng, töø xa thaáy caäu ñeán, lieàn traûi choã ngoài maø ngoài. Nhö thöôøng phaùp cuûa chö Phaät, coù aùnh saùng troøn ñaày chieáu khaép. Da-thaâu-giaø töø xa troâng thaáy Ñöùc Nhö Lai, töôùng maïo ñoan chaùnh, sinh taâm vui kính, tieán ñeán tröôùc Theá Toân baïch: - Nay con khoán khoå, khoâng coù nôi nöông töïa. Cuùi xin ngaøi cöùu vôùt giuùp con. Ñöùc Phaät baûo caäu ñoàng töû: - Haõy ñeán ñaây! Choã naøy laø voâ vi. Choã naøy laø nôi khoâng nguy khoán. Choã naøy laø nôi an oån; laø nôi duïc voïng ñaõ ñöôïc ñoaïn taän, vónh vieãn tónh chæ, voâ vi; laø choã aùi khoâng coøn, dieät taän, laø Nieát-baøn. Baáy giôø, caäu

Da-thaâu-giaø, ñaûnh leã Ñöùc Theá Toân roài noài qua moät beân. Ñöùc Theá Toân noùi phaùp khuyeân daïy, khieán phaùt taâm hoan hyû. Ngaøi noùi veà phaùp boá thí, phaùp trì giôùi, vaø phaùp sinh thieân. Ngaøi chæ trích duïc laø baát tònh. Ngaøi khen ngôïi tònh laïc cuûa xuaát ly. Caäu lieàn töø treân choã ngoài döùt saïch caùc traàn caáu, ñaéc phaùp nhaõn tònh, thaáy phaùp, ñaéc phaùp, thaønh töïu caùc phaùp, töï thaân ñaït ñöôïc quaû chöùng, roài baïch Phaät:

l206. Thi-khö thaønh . Coù leõ Skt. śikhi-diś, goùc thaønh ñoâng nam

- Con muoán tu phaïm haïnh trong phaùp cuûa Ñöùc Nhö Lai. Ñöùc Phaät daïy: - Haõy ñeán ñaây, Tyø-kheo! Haõy ôû trong phaùp cuûa Ta, töï chöùng nghieäm, tu phaïm haïnh, ñeå ñoaïn taän nguoàn khoå. Ngay luùc aáy, Da-thaâu- giaø lieàn thoï giôùi cuï tuùc. Baáy giôø, cung nhaân vaø kyõ nöõ trong cung ñieän thöù nhaát thöùc daäy, tìm Da-thaâu-giaø khoâng thaáy. Ñeán cung ñieän giöõa ñeå tìm, cuõng khoâng coù. Chuùng laïi ñeán tìm nôi cung ñieän thöù ba, cuõng khoâng coù. Baáy giôø, cung nhaân vaø kyõ nöõ ñeán choã baø meï caäu baùo caùo: - Thöa ñaïi gia! Da-thaâu-giaø hieän nay khoâng bieát ñi ñaâu! Baø meï ñöôïc tin baùo caùo lieàn töùc toác ñeán tin cho cha caäu: - Hieän khoâng bieát ñöùa con cöng cuûa mình ôû ñaâu? Luùc aáy ngöôøi cha ñang taém goäi trong cung ñieän giöõa. Nghe tin lieàn voäi vaøng chaûi toùc, caáp toác ra leänh cho ngöôøi hai beân: - Chaän taát caû caùc neûo ñöôøng nôi nöôùc Ba-la-naïi. Töï thaân oâng ñi ra cöûa thaønh Thi-khö, ñeán soâng Baø-la, baét gaëp ñoâi guoác baèng vaøng cuûa caäu con trai boû beân bôø soâng. Ngöôøi cha lieàn nghó: Con ta chaéc ñaõ qua soâng. OÂng lieàn tìm theo daáu qua soâng, ñeán maõi trong vöôøn Nai cuûa Tieân nhaân. ii. Ba quy y Baáy giôø, Ñöùc Nhö Lai töø xa troâng thaáy cha cuûa Da-thaâu-giaø ñeán, lieàn duøng thaàn löïc khieán cho cha cuûa Da-thaâu-giaø thaáy Phaät maø khoâng thaáy con cuûa mình. OÂng ta ñeán choã Phaät, thöa: - Thöa Ñaïi Sa-moân! Ngaøi coù gaëp ñöùa con cuûa toâi teân laø Da-thaâu- giaø khoâng? Ñöùc Phaät noùi: - Baây giôø oâng haõy ngoài xuoáng, khoâng chöøng seõ thaáy con cuûa oâng. Cha cuûa Da-thaâu-giaø nghó: Ñaïi Sa-moân naày raát laø kyø laï, neân môùi coù lôøi an uûi môøi ta nhö vaäy. Baáy giôø, cha cuûa Da-thaâu-giaø ñaûnh leã saùt chaân Phaät roài, ngoài qua moät beân. Ñöùc Theá Toân tuaàn töï noùi phaùp, khieán oâng ta phaùt taâm hoan hyû. Ngaøi cheâ traùch duïc laø baát tònh, khen ngôïi söï xuaát yeáu laø an laïc. Cha cuûa Da-thaâu-giaø lieàn töø choã ngoài döùt saïch caùc traàn caáu, ñaéc phaùp nhaõn tònh, thaáy phaùp, ñaéc phaùp, thaønh töïu caùc phaùp, töï xeùtl207 ñaõ ñaït ñöôïc quaû chöùng roài, baïch Phaät: Nay con xin quy y Phaät, quy y Phaùp, quy y Taêng. Cuùi xin Ñöùc Theá Toân nhaän con laøm Öu-baø-taéc. Töø nay veà sau troïn ñôøi khoâng saùt sinh, cho ñeán khoâng uoáng röôïu. Nhö vaäy cha cuûa Da-thaâu-giaø

l207. Töï thaåm ; coù söï nhaàm laãn trong baûn Haùn. Coù leõ: töï tri Xem cht. 95 ñoaïn döôùi

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 6l>

laø vò öu-ba-taéc ñaàu tieân thoï ba quy y. Khi Ñöùc Theá Toân vì cha Da-thaâu-giaø noùi phaùp, baáy giôø, Da-thaâu- giaø caùc laäu ñaõ ñoaïn taän, yù môû, ñaëng trí voâ ngaïi, giaûi thoaùt. Hieän nay trong theá gian coù baûy vò A-la-haùn, goàm saùu vò ñeä töû vaø Phaät laø baûy. Ñöùc Theá Toân lieàn thaâu nhieáp thaàn tuùc, khieán cho cha cuûa Da-thaâu-giaø thaáy con mình, ñang ngoài caùch Phaät khoâng xa. OÂng lieàn ñeán choã Da-thaâu-giaø noùi: - Meï con ñang chôø. Maát con, khoâng bieát con ñi daâu, baø heát söùc saàu öu, muoán töï töû. Con neân veà thaêm meï. Chôù ñeå meï con töï haïi. Baáy giôø, Da-thaâu-giaø nhìn leân Ñöùc Theá Toân. Ñöùc Theá Toân baûo cha cuûa Da-thaâu-giaø: - Thieän gia nam töû hoïc trí, hoïc ñaïo, ñaõ saïch heát traàn caáu, ñöôïc phaùp nhaõn tònh, sau khi ñaõ quaùn nhö vaäy roài taâm giaûi thoaùt khoûi höõu laäu. Theá naøo, tröôûng giaû, khi ngöôøi ñaõ boû duïc, laïi coù theå thaân caän duïc trôû laïi ñöôïc chaêng? Traû lôøi: - Thöa, khoâng. Ñuùng vaäy, Thieän gia nam töû Da-thaâu-giaø naøy ñaõ hoïc trí, hoïc ñaïo, ñaõ saïch heát traàn caáu, ñöôïc phaùp nhaõn tònh, sau khi ñaõ quaùn nhö vaäy roài taâm giaûi thoaùt khoûi höõu laäu, khoâng bao giôø thaân caän duïc trôû laïi nhö tröôùc khi coøn ôû theá tuc. Nay, Thieän gia nam töû Da-thaâu- giaø naøy ñaõ kheùo ñaït ñöôïc lôïi lôùn, hoïc trí, hoïc ñaïo ñöôïc taâm giaûi thoaùt voâ laäu, döùt saïch caùc traàn caáu, ñaëng söï trong saïch cuûa con maét phaùp. Sau khi quaùn nhö vaäy, taâm giaûi thoaùt khoûi höõu laäu. Cuùi xin Theá Toân nhaän lôøi thænh cuûa con; cuøng vôùi Da-thaâu-giaø vaø Tyø-kheo thò giaû. Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân im laëng nhaän lôøi. Nhöng Da-thaâu-giaø khoâng nhaän thoï bieät thænh vì chöa ñöôïc Ñöùc Theá Toân cho pheùp thoï bieät thænh. Ñöùc Phaät daïy: - Töø nay veà sau, cho pheùp thoï bieät thænh. Thænh coù hai caùch: thænh Taêng roài Taêng sai ñi vaø thænh rieâng . l208

Baáy giôø, cha cuûa Da-thaâu-giaø bieát Ñöùc Nhö Lai nhaän lôøi baèng caùch im laëng roài, lieàn töø choã ngoài ñöùng daäy, ñaûnh leã saùt chaân Ñöùc Phaät, roài caùo lui. Veà ñeán nhaø, noùi vôùi meï cuûa Da-thaâu-giaø vaø vôï cuûa con mình: - Caùc ngöôøi nay coù bieát chaêng? Da-thaâu-giaø hieän ôû taïi choã Ñaïi Sa-moân, tu phaïm haïnh. Hoâm nay ta thænh Ñaïi Sa-moân vaø Da-thaâu-giaø, cuøng vò thò giaû ñeán thoï thöïc. Caùc ngöôøi haõy bieát thôøi, söûa soaïn taát caû moïi thöù caàn duøng.

l208. Taêng thöù thænh , vaø bieät thænh .

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 6l4

Meï vaø vôï cuûa Da-thaâu-giaø lieàn saém söûa ñuû caùc thöù caàn duøng vaø thöùc aên roài, ñeán môøi Ñöùc Phaät quang laâm thoï thöïc. Baáy giôø ñaõ ñeán giôø, Ñöùc Theá Toân khoaùc y, böng baùt, Da-thaâu-giaø theo haàu, ñoàng ñeán nhaø cuûa cha Da-thaâu-giaø, an toïa treân choã ngoài doïn saün. Meï vaø vôï cuûa Da-thaâu-giaø daâng thöùc aên vaø caùc thöù caàn duøng leân Ñöùc Theá Toân. Ngaøi thoï thöïc xong, doïn baùt roài, hai ngöôøi doïn choã ngoài nhoû, ngoài tröôùc Ñöùc Theá Toân. Ñöùc Phaät vì hoï tuaàn töï noùi phaùp vi dieäu, khieán hoï phaùt taâm hoan hyû, lieàn töø treân choã ngoài döùt saïch caùc traàn caáu, ñaëng söï trong saïch con maét phaùp, thaáy phaùp, ñaéc phaùp, thaønh töïu caùc phaùp, beøn baïch Ñöùc Phaät: -

Kính baïch Ñöùc Theá Toân, töø nay veà sau, con xin quy y Phaät, Phaùp, Taêng. Xin nhaän con laøm ngöôøi Öu-baø-di. Töø nay veà sau troïn ñôøi con khoâng saùt sinh, cho ñeán khoâng uoáng röôïu. Nhö vaäy, ngöôøi thoï ba töï quy, laøm ngöôøi Öu-baø-di ñaàu tieân laø meï vaø vôï cuûa Da-thaâu-giaø. Ñöùc Theá Toân vì meï vaø vôï cuûa Da-thaâu-giaø noùi phaùp roài rôøi choã ngoài ra veà. iii. Nhöõng ngöôøi baïn Moät thôøi, Ñöùc Theá Toân du hoùa nöôùc Ba-la-naïi. Nôi ñaây coù boán ngöôøi baïn luùc nhoû cuûa Da-thaâu-giaø. Moät ngöôøi teân laø Voâ Caáu. Ngöôøi thöù hai teân laø Thieän Tyù. Ngöôøi thöù ba teân laø Maõn Nguyeän. Ngöôøi thöù tö teân laø Giaø-phaïm-baø-ñeà.l209 Nghe Da-thaâu-giaø tu phaïm haïnh taïi choã Ñaïi Sa-moân, moãi ngöôøi töï nghó: Giôùi ñöùc naày chaéc chaén khoâng hö doái. Phaùp tu phaïm haïnh cuûa Sa-moân cuõng khoâng hö doái. Taïi sao vaäy? Vì noù ñaõ khieán cho con nhaø toäc taùnh naøy chaáp nhaän tu vaø hoïc phaïm haïnh theo noù. Con nhaø toäc taùnh kia ñaõ ñoái vôùi giôùi ñöùc kia tu phaïm haïnh, thì chuùng ta neân ñeán choã Ñaïi Sa-moân tu phaïm haïnh. Roài boán ngöôøi baïn lieàn ñeán choã Da-thaâu-giaø noùi: - Söï tu phaïm haïnh cuûa baïn nôi Ñaïi Sa-moân coù phaûi laø raát ñaëc b ieät? Da-thaâu-giaø traû lôøi: - Söï tu phaïm haïnh cuûa nôi Ñaïi Sa-moân thaät laø raát vi dieäu. Boán ngöôøi baïn noùi vôùi Da-thaâu-giaø: - Chuùng toâi cuõng muoán xuaát gia tu phaïm haïnh nôi Ñaïi Sa-moân. Da-thaâu-giaø lieàn daãn ñeán choã Ñöùc Theá Toân, ñaûnh leã saùt chaân Ngaøi, roài ngoài qua moät beân, baïch: - Ñaây laø boán ngöôøi baïn cuûa con, ôû Ba-la-naïi, nay muoán xuaát gia tu

l209. Boán ngöôøi baïn cuûa Da-xaù: Voâ Caáu , Thieän Tyù , Maõn Nguyeän , Giaø-phaïm- baø-ñeà . Pali: Vimala, Subāhu, Puttaji, Gavampati.

phaïm haïnh trong giaùo phaùp cuûa Nhö Lai. Cuùi xin Ngaøi duõ loøng thöông cho pheùp caùc baïn cuûa con xuaát gia tu phaïm haïnh. Ñöùc Theá Toân thuaän yù vaø tuaàn töï giaûng cho hoï phaùp thuø thaéng. Phaùp thuø thaéng laø boá thí, trì giôùi, sinh thieân; cheâ traùch duïc laø baát tònh, laø höõu laäu, laø troùi buoäc. Ngaøi taùn thaùn tònh laïc cuûa söï xuaát ly. Töùc thì, ngay treân choã ngoài saïch caùc traàn caáu, ñöôïc söï thanh tònh cuûa con maét phaùp, thaáy phaùp ñaéc phaùp, ñaït ñöôïc quaû chöùng, hoï lieàn baïch Phaät: - Chuùng con muoán tu phaïm haïnh trong giaùo phaùp Nhö Lai. Ñöùc Phaät noùi: - Haõy ñeán ñaây, Tyø-kheo! Haõy ôû trong phaùp cuûa Ta, töï chöùng nghieäm, tu phaïm haïnh, ñeå ñoaïn taän nguoàn khoå. Ñoù goïi laø xuaát gia thoï giôùi cuï tuùc. Nhö nhöõng gì ñaõ thaáy, boán ngöôøi quaùn saùt trôû laïi, lieàn ñoaïn taän höõu laäu, taâm ñaëng giaûi thoaùt, vaø phaùt sinh trí voâ ngaïi giaûi thoaùt. Baáy giôø, trong theá gian coù möôøi vò A-la-haùn; caùc ñeä töû vaø Ñöùc Nhö Lai laø möôøi moät. Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân du hoùa nôi nöôùc Ba-la-naïi. Khi aáy, coù naêm möôi ngöôøi baïn thieáu thôøi cuûa Da-thaâu-giaø cö truù beân ngoaøi thaønh, nghe Da-thaâu-giaø tu phaïm haïnh trong phaùp cuûa Ñaïi Sa-moân ñeàu nghó: Tu phaïm haïnh trong giôùi naøy khoâng hö doái. Taïi sao vaäy? Bôûi vì con nhaø toäc taùnh ñaõ tu phaïm haïnh trong phaùp cuûa Ñaïi Sa-moân naày. Con nhaø toäc taùnh ñaõ tu phaïm haïnh, nay chuùng ta neân ñeán choã Sa-moân ñeå

tu phaïm haïnh ñöôïc chaêng? Baáy giôø, naêm möôi ngöôøi ñoàng baïn ñeàu ñeán choã Da- thaâu-giaø h oûi: - Choã naøy toái thaéng chaêng? Tu phaïm haïnh tuyeät dieäu khoâng? Da-thaâu-giaø traû lôøi: - Ñaây laø choã toái thaéng vaø tu phaïm haïnh cuõng tuyeät dieäu. Naêm möôi ngöôøi naày ñeàu noùi vôùi Da-thaâu-giaø: - Chuùng toâi cuõng muoán xuaát gia tu phaïm haïnh trong phaùp cuûa Ñaïi Sa-moân. Da-thaâu-giaø daãn hoï ñeán choã Ñöùc Theá Toân, ñaûnh leã saùt chaân Ngaøi, roài ngoài qua moät beân, baïch: - Kính baïch Ñöùc Theá Toân, naêm möôi ngöôøi ñoàng baïn cuûa con ñaây, cö truù beân ngoaøi thaønh Ba-la-naïi, nay nuoán xuaát gia tu phaïm haïnh trong giaùo phaùp cuûa Ñöùc Nhö Lai. Cuùi xin Ñöùc Theá Toân duõ loøng thöông cho pheùp hoï xuaát gia tu phaïm haïnh. Ñöùc Theá Toân lieàn cho pheùp vaø tuaàn töï vì hoï noùi phaùp thuø thaéng.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 6l6

Ngaøi noùi phaùp veà boá thí, veà trì giôùi, veà sinh thieân. Ngaøi cheâ traùch duïc laø baát tònh, laø höõu laäu, laø troùi buoäc. Ngaøi taùn thaùn tònh laïc cuûa söï xuaát ly. Töùc thì, ngay treân choã ngoài saïch caùc traàn caáu, ñöôïc söï thanh tònh cuûa con maét phaùp, thaáy phaùp ñaéc phaùp, ñaït ñöôïc quaû chöùng, hoï lieàn thöa: - Kính baïch Ñöùc Theá Toân, chuùng con muoán xuaát gia tu phaïm haïnh trong phaùp cuûa Nhö Lai. Ñöùc Phaät daïy: - Haõy ñeán ñaây, Tyø-kheo! Haõy ôû trong phaùp cuûa Ta, töï chöùng nghieäm, tu phaïm haïnh, ñeå ñoaïn taän nguoàn khoå. Ñoù goïi laø thoï giôùi cuï tuùc. Nhö nhöõng gì ñaõ thaáy, quaùn saùt trôû laïi, lieàn ñoaïn taän höõu laäu, taâm ñaëng giaûi thoaùt, vaø phaùt sinh trí voâ ngaïi giaûi thoaùt. Baáy giôø, trong theá gian coù saùu möôi vò A-la-haùn ñeä töû vaø Ñöùc Nhö Lai laø saùu möôi moát. Baáy giôø Theá Toân du hoùa nôi nöôùc Ba-la-naïi. Khi aáy coù nhoùm naêm möôi ngöôøi ñoàng baïn ñeán nöôùc Ba-la-naïi, thaønh hoân nhaân taïi nöôùc Ba-la-naïi. Hoï ñi du ngoaïn khaép nôi ngoaøi thaønh, laàn hoài ñeán choã vöôøn Nai cuûa Tieân nhaân. Naêm möôi ngöôøi töø xa troâng thaáy Ñöùc Theá Toân töôùng maïo ñoan chaùnh, ñaëc bieät, lieàn phaùt taâm hoan hyû, ñeán choã Ngaøi, ñaûnh leã saùt chaân, roài ngoài qua moät beân. Ñöùc Theá Toân vì hoï noùi phaùp toái thaéng, khieán hoï phaùt taâm hoan hyû. Phaùp toái thaéng ñöôïc Ngaøi daïy laø boá thí, trì giôùi, phöôùc baùo sinh thieân. Ngaøi cheâ traùch duïc laø baát tònh, laø höõu laäu, laø troùi buoäc. Ngaøi taùn thaùn tònh laïc cuûa söï xuaát ly. Töùc thì, ngay treân choã ngoài saïch caùc traàn caáu, ñöôïc söï thanh tònh cuûa con maét phaùp, thaáy phaùp ñaéc phaùp, ñaït ñöôïc quaû chöùng, hoï lieàn thöa: - Kính baïch Ñöùc Theá Toân, chuùng con muoán xuaát gia tu phaïm haïnh trong giaùo phaùp cuûa Nhö Lai. Ñöùc Phaät daïy: - Haõy ñeán ñaây, Tyø-kheo! Haõy ôû trong phaùp cuûa Ta, töï chöùng nghieäm, tu phaïm haïnh, ñeå ñoaïn taän nguoàn khoå. Ñoù goïi laø thoï giôùi cuï tuùc. Nhö nhöõng gì ñaõ thaáy, quaùn saùt trôû laïi, lieàn ñoaïn taän höõu laäu, taâm ñaëng giaûi thoaùt, vaø phaùt sinh trí voâ ngaïi giaûi thoaùt. Baáy giôø, trong theá gian coù moät traêm möôøi vò A-la-haùn; caùc ñeä töû, vaø Ñöùc Phaät laø moät traêm möôøi moät. 4. Long vöông Y-la-baùt-la Baáy giôø, Theá Toân du hoùa taïi nöôùc Ba-la-naïi. Khi aáy coù Long

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 6l7

vöông Y-la-baùt-la,l2l0 vaøo nhöõng ngaøy moàng taùm, möôøi boán vaø raèm,l2lltöï ra khoûi cung ñieän cuûa mình nôi soâng Haèng, tay böng baùt baèng vaøng ñöïng ñaày thoùc baèng baïc, baùt baèng baïc ñöïng ñaày thoùc baèng vaøng, daãn caùc long nöõ ñi theo, noùi baøi keä nhö sau: Vua gì vua lôùn nhaát? Caùi nhieãm cuøng nhieãm baèng Laøm sao ñöôïc voâ caáu? Theá naøo laø ngöôøi ngu? Ngöôøi naøo bò nöôùc cuoán? Ñöôïc gì goïi laø trí? Taïi sao doøng khoâng chaûy? Maø goïi laø giaûi thoaùt? Long vöông noùi tieáp: - Ngöôøi naøo giaûi baøy ñöôïc nghóa baøi keä naøy, ta seõ ñem baùt baèng vaøng ñöïng ñaày thoùc baïc, baùt baèng baïc ñöïng ñaày thoùc baèng vaøng vaø daãn caùc long nöõ taëng thöôûng ngöôøi aáy. Ta caàu tìm Ñöùc Nhö Lai, Ñaúng chaùnh giaùc. Baáy giôø, moïi ngöôøi tuï taäp thaønh ñaùm ñoâng raát lôùn. Coù ngöôøi ñeán ñeå xem baùt vaøng thoùc baïc, baùt baïc thoùc vaøng; coù ngöôøi ñeán ñeå xem long nöõ; coù ngöôøi muoán ñeán ñeå cuøng Long vöông phaân bieät nghóa cuûa baøi keä. Luùc ñoù, coù moät Phaïm chí teân laø Na-la-ñaø ôû beân caïnh thaønh Bala-naïi, ít caáu baãn, lôïi caên, nhieàu trí thoâng minh. Na-la-ñaø ra khoûi thaønh Ba-la-naïi, ñeán choã Long vöông, noùi: - Toâi muoán giaûi nghóa baøi keä ñoù. Long vöông Y-la-baùt-la höôùng veà Na-la-ñaø noùi laïi baøi keä: Vua gì vua lôùn nhaát? Caùi nhieãm cuøng nhieãm baèng; Laøm sao ñöôïc voâ caáu? Theá naøo laø ngöôøi ngu? Ngöôøi naøo bò nöôùc cuoán? Ñöôïc gì goïi laø trí? Taïi sao doøng khoâng chaûy? Maø goïi laø giaûi thoaùt?

l2l0. Y-la-baùt-la Long vöông . Skt.: Elāpatra (Pali: Erāpatha).. Ñaïi trí ñoä T2525nl509 tr.242cl8.): Y-la-baùt-ña-la Long vöông . Truyeän keå chi tieát, Caên baûn Taïp söï 2l (T24nl45l tr.>0>a06): Heâ-la-baùt long s l2ll. Ñaây keå thaùng l5 ngaøy. Neáu keå thaùng >0 ngaøy, theâm caùc ngaøy 2>, l9 vaø >0.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 6l8

Long vöông noùi: - Ngöôøi naøo giaûi baøy ñöôïc nghóa baøi keä naøy, ta seõ ñem baùt baèng vaøng ñöïng ñaày luùa baïc, baùt baèng baïc ñöïng ñaày luùa baèng vaøng vaø daãn long nöõ taëng thöôûng ngöôøi aáy. Ta caàu tìm Ñöùc Nhö Lai, ñaúng chaùnh giaùc. Phaïm chí Na-la-ñaø noùi vôùi Long vöông Y-la-baùt-la: - Sau ñaây baûy ngaøy toâi seõ giaûi baøy nghóa baøi keä naøy. Phaïm chí Na-la-ñaø ñoïc tuïng thuoäc loøng baøi keä naøy roài trôû laïi thaønh Ba-la-naïi. Laïi nghó: ÔÛ ñaây Sa-moân, Baø-la-moân naøo taøi cao ñöùc caû, ñeå ta hoûi nghóa cuûa baøi keä naøy? Phaïm-chí laïi nghó: Baát-lan Ca-dieápl2l2 laø ngöôøi tröôûng thöôïng trong moïi ngöôøi, laø baäc thaày cuûa ngöôøi, moïi ngöôøi ñeàu toân ngöôõng, danh tieáng khaép nôi. Sôû tri cuûa oâng nhö bieån, ñöôïc nhieàu ngöôøi cuùng döôøng. Nay ta neân hoûi vò aáy nghóa cuûa baøi keä naøy ñöôïc chaêng? Baáy giôø, Phaïm chí Na-la-ñaø ñeán choã Ca-dieáp hoûi nghóa baøi keä. Baát-lan Ca-dieáp nghe baøi keä xong, thaät söï khoâng bieát nghóa cuûa noù, neân khoâng traû lôøi ñöôïc, lieàn cau maøy, trôïn maét, gioïng noùi hung döõ, noåi gaân coå, côn giaän böøng böøng. Phaïm chí lieàn boû ñi vaø nghó: Ta seõ ñeán ñaâu ñeå tìm Sa-moân, Baø-la-moân naøo ñeå hoûi nghóa cuûa baøi keä naøy. Ñi giöõa ñöôøng Phaïm chí laïi nghó: Maït-khö-leâ-cuø-xa-li,

A-di-ñaàu-sí-saù-khaâm- baø-la, Maâu-ñeà-xæ-baø-höu-ca-chieân-dieân, San-nhaõ-tyø-la-tra-töû, Ni-kieàn Töû, hieän laø baäc thaày ôû trong moïi ngöôøi ñöôïc moïi ngöôøi ñeàu toân ngöôõng, xa gaàn ai cuõng bieát, sôû tri nhö bieån, nhieàu ngöôøi cuùng döôøng. Nay ta neân ñeán ñoù ñeå hoûi nghóa baøi keä naày. Baáy giôø, Phaïm chí Na-la-ñaø ñeán nôi Maït-khö-leâ-cuø-xa-li, cho ñeán, Ni-kieàn Töû. Ñem baøi keä naøy noùi cho hoï nghe. Nghe xong, vò aáy thaät söï khoâng bieát nghóa cuûa noù, neân khoâng traû lôøi ñöôïc, lieàn cau maøy, trôïn maét, gioïng noùi hung döõ, noåi gaân coå, côn giaän böøng böøng. Phaïm chí lieàn boû ñi vaø nghó: Ta seõ ñeán ñaâu ñeå tìm Sa-moân, Baø-la-moân naøo ñeå hoûi nghóa cuûa baøi keä naøy. Phaïm-chí nghó tieáp: Ñaïi Sa-moân Cuø-ñaøm laø baäc thaày trong ñaïi chuùng, ñöôïc moïi ngöôøi toân ngöôõng, tieáng ñoàn khaép nôi. Sôû tri roäng nhö bieån, ñöôïc nhieàu ngöôøi cuùng döôøng. Nay ta neân ñeán ñoù ñeå hoûi nghóa baøi keä naøy. Nhöng roài Phaïm chí laïi nghó: Nhöõng vò Sa-moân, Baø- la-moân kia lôùn tuoåi, xuaát gia ñaõ laâu, coøn khoâng theå giaûi thích ñöôïc baøi l2l2. Saùu toân sö ngoaïi ñaïo: Baát-lan Ca-dieáp (Pali: Pūrano Kassapo), Maït-khö-leâ-cuø- xa-li (Pali: Makkhali-Gosāla), A-di-ñaàu-sí-saù-khaâm-baø-la (Pali: Ajito Kesa-kambalo), Maâu-ñeà-xæ Baø-höu-ca-chieân-dieân (Pali: Pak- udho Kaccāyano), San-nhaõ-tyø-la-tra-töû (Pali: Sañjayo Belatthi-putto), Ni-kiền Tử (Pali: Nigattho Nāta-putto).

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 6l9

keä naøy, huoáng laø Sa-moân Cuø-ñaøm tuoåi coøn non treû, laïi môùi xuaát gia, laøm sao giaûi thích ñöôïc? Tuy nhieân, Phaïm-chí nghó laïi: Tuy tuoåi nhoû aáu tró, nhöng khoâng theå khinh. Cuõng coù ngöôøi xuaát gia tuoåi nhoû, hoïc ñaïo ñaéc A-la-haùn, thaàn tuùc töï taïi. Nay ta neân ñeán ñoù ñeå hoûi nghóa baøi keä naøy. Baáy giôø, Phaïm chí Na-la-ñaø ra khoûi thaønh Ba-la-naïi, ñeán choã vöôøn nai nôi ôû Tieân nhaân, ñöa tay chaøo Ñöùc Nhö Lai. Hai beân thaêm hoûi xong, ngoài qua moät beân thöa Ñöùc Theá Toân: - Toâi coù ñieàu muoán hoûi. Sa-moân Cuø-ñaøm cho pheùp toâi ñöôïc hoûi hay khoâng? Ñöùc Phaät noùi: - Naày Phaïm-chí! OÂng muoán hoûi ñieàu chi cöù tuøy yù hoûi. Baáy giôø Na-la-ñaø nghó: Caùc Sa-moân, Baø-la-moân kia khoâng coù ñöôïc nhan saéc nhö vaäy. Khoâng côûi môû cho ta. Khoâng noùi raèng, “Tuøy yù cöù hoûi.” Vò Sa-moân Cuø-ñaøm naøy raát laø kyø laï, hy höõu. Phaïm chí lieàn ñoïc baøi keä: Vua gì vua lôùn nhaát? Caùi nhieãm cuøng nhieãm baèng Laøm sao ñöôïc voâ caáu? Theá naøo laø ngöôøi ngu? Ngöôøi naøo bò nöôùc cuoán? Ñöôïc gì goïi laø trí? Taïi sao doøng khoâng chaûy? Maø goïi laø giaûi thoaùt? Ñöùc Theá Toân duøng keä traû lôøi cho Phaïm chí Na-la-ñaø: Thöù saùu1213 vua lôùn nhaát. Caùi nhieãm cuøng nhieãm baèng. Khoâng nhieãm thì voâ caáu. Ngöôøi nhieãm laø ngöôøi ngu. Ngöôøi ngu bò nöôùc cuoán. Ngöôøi hay dieät laø trí. Hay xaû taát caû gioøng. Trôøi cho ñeán theá gian. Khoâng cuøng gioøng töông öng. Khoâng bò cheát meâ hoaëc. Hay laáy nieäm laøm chuû. Caùc gioøng ñeàu giaûi thoaùt. Baáy giôø Na-la-ñaø nghe Ñöùc Nhö Lai noùi baøi keä naøy roài, ñoïc tuïng

l2l>. Ñeä luïc ; chæ yù thöùc.

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 6l6 20 thuoäc loøng xong, lieàn töø choã ngoài ñöùng daäy, kính leã saùt chaân Ñöùc Theá Toân, nhieãu ba voøng, trôû veà thaønh Ba-la-naïi. Sau baûy ngaøy, Y-la-baùt-la Long vöông ra khoûi long cung, daãn caùc long nöõ, ñem baùt vaøng ñöïng ñaày luùa baïc, baùt baïc ñöïng ñaày luùa vaøng ñeán noùi keä: Vua gì vua lôùn nhaát? Caùi nhieãm cuøng nhieãm baèng1214; Laøm sao ñöôïc voâ caáu? Theá naøo laø ngöôøi ngu? Ngöôøi naøo bò nöôùc cuoán? Ñöôïc gì goïi laø trí? Taïi sao doøng khoâng chaûy? Maø goïi laø giaûi thoaùt? Long vöông noùi: - Ai coù theå dieãn noùi nghóa cuûa baøi keä naøy, toâi seõ duøng baùt baèng vaøng ñöïng ñaày luùa baïc, baùt baèng baïc ñöïng ñaày luùa baèng vaøng vaø ñem caùc long nöõ taëng thöôûng vò aáy. Vì muoán caàu tìm Voâ thöôïng, Chaùnh chaân, Ñaúng chaùnh giaùc. Baáy giôø, coù nhieàu ngöôøi taäp hôïp, hoaëc ñeå xem baùt vaøng ñöïng luùa baïc, hay baùt baïc ñöïng luùa vaøng; hoaëc coù ngöôøi ñeán ñeå xem long nöõ; hoaëc coù ngöôøi ñeán ñeå nghe Phaïm chí Na-la-ñaø giaûi thích nghóa cuûa baøi keä. Phaïm chí Na-la-ñaø ra khoûi thaønh Ba-la-naïi, ñeán choã Long cung cuûa Long vöông Y-la-baùt, noùi vôùi Long vöông: - Toâi seõ vì ngöôøi phaân bieät luaän giaûi töøng caâu moät cuûa baøi keä aáy. Long vöông lieàn höôùng veà Na-la-ñaø noùi keä: Vua gì vua lôùn nhaát? Caùi nhieãm cuøng nhieãm baèng; Laøm sao ñöôïc voâ caáu? Theá naøo laø ngöôøi ngu? Ngöôøi naøo bò nöôùc cuoán? Ñöôïc gì goïi laø trí? Taïi sao doøng khoâng chaûy? Maø goïi laø giaûi thoaùt? Na-la-ñaø duøng baøi keä traû lôøi Long vöông: Thöù saùu, vua lôùn nhaát. Caùi nhieãm cuøng nhieãm baèng.

l2l4. Caên baûn taïp söï, ñaõ daãn: “Nôi choã nhieãm oâ maø sinh dính tröôùc.”

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 62l

Khoâng nhieãm thì voâ caáu. Ngöôøi nhieãm laø ngöôøi ngu. Ngöôøi ngu bò nöôùc cuoán. Ngöôøi hay dieät laø trí. Hay xaû taát caû gioøng. Trôøi cho ñeán theá gian. Khoâng cuøng gioøng töông öng. Khoâng bò cheát meâ hoaëc. Hay laáy nieäm laøm chuû. Caùc gioøng ñeàu giaûi thoaùt. Baáy giôø, Long vöông Y-la-baùt hoûi Phaïm chí: - Töï oâng coù ñuû trí ñeå noùi baøi keä naøy hay laø oâng ñöôïc nghe töø Sa- moân, Baø-la-moân naøo roài noùi laïi? Phaïm chí traû lôøi Long vöông: - Toâi khoâng ñuû trí ñeå noùi; maø laø ñöôïc nghe töø Sa-moân Cuø-ñaøm Thích töû, xuaát gia hoïc ñaïo thaønh Voâ thöôïng Chaùnh chaân, Chaùnh ñaúng giaùc, roài noùi laïi maø thoâi. Long vöông lieàn nghó: Thích-ca Vaên Nhö Lai, Chí chaân, Chaùnh ñaúng giaùc ñaõ xuaát hieän ôû ñôøi chaêng? Ñaõ xuaát hieän ôû ñôøi chaêng? Long vöông lieàn hoûi Phaïm chí: - Hieän nay Ñöùc Nhö Lai ôû choã naøo? Phaïm chí noùi: - Hieän nay Ngaøi ñang ôû gaàn taïi vöôøn Nai cuûa Tieân nhaân. Long vöông noùi vôùi Na-la-ñaø: - Haõy cuøng toâi ñeán ñoù ñeå kính leã Ñöùc Nhö Lai, Chí chaân, Ñaúng chaùnh giaùc? Baáy giôø, Na-la-ñaø vaø Long vöông daãn theo taùm vaïn boán ngaøn ñoà chuùng, ñeán vöôøn Nai Tieân nhaân vaây quanh tröôùc sau choã Ñöùc Theá Toân, kính leã saùt chaân Ngaøi, roài ñöùng qua moät beân. Na-la-ñaø cuøng chaøo hoûi, roài ngoài qua moät beân. Trong taùm vaïn boán ngaøn ñoà chuùng, coù ngöôøi kính leã saùt chaân Ñöùc Nhö Lai, roài ñöùng qua moät beân; coù ngöôøi ñöa cao naém tay leân, cuøng chaøo hoûi, roài ngoài xuoáng moät beân; coù ngöôøi höôùng veà Ñöùc Nhö Lai töï

xöng danh taùnh, roài ngoài xuoáng moät beân; coù ngöôøi chaép tay nhìn Ñöùc Nhö Lai, roài ngoài xuoáng moät beân; coù ngöôøi ngoài laëng leõ khoâng noùi, ngoài xuoáng moät beân. Taùm vaïn boán ngaøn ñoà chuùng oån ñònh choã ngoài roài, Ñöùc Theá Toân tuaàn töï vì hoï noùi phaùp toái thaéng, khieán hoï phaùt taâm hoan hyû. Ngaøi noùi

phaùp veà boá thí, veà trì giôùi, veà sinh thieân. Ngaøi cheâ traùch duïc laø baát tònh, laø höõu laäu, laø troùi buoäc. Ngaøi taùn thaùn tònh laïc cuûa söï xuaát ly. Baáy giôø Na-la-ñaø vaø taùm vaïn boán ngaøn ñoà chuùng ngay treân choã ngoài saïch caùc traàn caáu, ñöôïc söï thanh tònh cuûa con maét phaùp, thaáy phaùp ñaéc phaùp, ñaït ñöôïc quaû chöùng; roài ñeán tröôùc baïch Phaät: - Chuùng con töø nay veà sau, xin quy y Phaät, Phaùp, Taêng, cuùi xin Ñöùc Theá Toân cho pheùp chuùng con laøm ngöôøi Öu-baø-taéc troïn ñôøi khoâng saùt sinh, cho ñeán khoâng uoáng röôïu. Baáy giôø Long vöông Y-la-baùt buoàn khoùc, khoâng theå ngaên ñöôïc nöôùc maét. Roài laïi vui möøng phaán khôûi. Na-la-ñaø hoûi Long vöông: - Taïi sao buoàn khoùc? Vì tieác baùt vaøng ñöïng luùa baïc, baùt baïc ñöïng luùa vaøng vaø long nöõ caùc thöù maø khoùc phaûi khoâng? Long vöông noùi: - Toâi khoâng phaûi vì nhöõng vaät aáy maø buoàn khoùc ñaâu. Na-la-ñaø neân bieát, nay oâng caàn laáy baùt vaøng ñöïng luùa baïc, baùt baïc ñöïng luùa vaøng thì cöù laáy, chôù coù ngaïi. Neáu oâng caàn ngöôøi nöõ Saùt-lôïi, ngöôøi nöõ Baø- la-moân, ngöôøi nöõ cö só, ngöôøi nöõ coâng ngheä trong thaønh Ba-la-naïi, toâi cuõng khieán hoï trao taëng cho oâng. Taïi sao vaäy? Naøy Na-la-ñaø, vì oâng khoâng theå cuøng vôùi long nöõ chung hoäi ñöôïc. Na-la-ñaø traû lôøi Long vöông: - Baùt vaøng ñöïng luùa baïc, baùt baïc ñöïng luùa vaøng, toâi khoâng caàn. Long nöõ, toâi cuõng khoâng caàn. Nay toâi chæ muoán tu phaïm haïnh trong giaùo phaùp cuûa Nhö Lai. Phaïm chí Na-la-ñaø ñaõ thaáy phaùp, ñaéc phaùp, thaønh töïu caùc phaùp, töï bieát ñaëng quaû chöùng, lieàn baïch Phaät: l2l5

- Baïch Theá Toân, nay con muoán xuaát gia tu phaïm haïnh trong giaùo phaùp Nhö Lai. Phaät baûo: - Haõy ñeán ñaây, Tyø-kheo! Haõy ôû trong phaùp cuûa Ta, töï chöùng nghieäm, tu phaïm haïnh, ñeå ñoaïn taän nguoàn khoå. Ñoù goïi laø thoï giôùi cuï tuùc. Nhö tröôùc ñaõ thaáy, sau khi quaùn saùt laïi nöõa, taâm giaûi thoaùt khoûi höõu laäu, phaùt sinh trí voâ ngaïi giaûi thoaùt. Baáy giôø trong theá gian, coù moät traêm möôøi moät vò A-la-haùn. Vôùi Phaät nöõa, laø moät traêm möôøi hai vò. Baáy giôø Ñöùc Theá Toân hoûi Long vöông: - Vì sao ngöôi buoàn khoùc khoâng theå töï ngaên chaän ñöôïc?

l2l5. Töï tri . Ngöôøi chöùng quaû Döï löu, khoâng theå töï bieát; maø caàn ñöôïc Phaät thoï kyù. Baûn Haùn coù theå nhaàm. Hoaëc quan ñieåm cuûa Ñaøm-voâ-ñöùc nhö vaäy chaêng?

SOÁ l428 - LUAÄT TÖÙ PHAÀN, Phaàn > 62>

Long vöông baïch Phaät: - Kính baïch Ñöùc Theá Toân, con nghó xöa kia, khi Ñöùc Phaät Ca-dieáp ra ñôøi, con tu phaïm haïnh maø phaïm giôùi, phaù hoaïi laù caây

y-la-baùtl2l6 neân maéc phaûi quaû baùo theá naøy. Baïch Ñöùc Theá Toân, do nghieäp baùo naøy neân con sinh trong loaøi roàng tröôøng thoï. Sau khi Ñöùc Nhö Lai nhaäp Nieátbaøn, chaùnh phaùp dieät taän, con môùi chuyeån ñöôïc thaân loaøi roàng naøy. Con bò maát caû hai ñieàu lôïi; khoâng ñöôïc tu phaïm haïnh. Cho neân con buoàn khoùc, khoâng theå ngaên chaän ñöôïc. Baáy giôø Ñöùc Theá Toân laïi hoûi Long vöông: - Vì lyù do gì ngöôi laïi vui möøng? Long vöông thöa: - Chính con ñöôïc nghe Ñöùc Phaät Ca-dieáp noùi, "Sau naøy seõ coù Ñöùc Phaät Thích-ca Maâu-ni xuaát hieän trong ñôøi, laø Nhö Lai, Chí nhaân, Ñaúng chaùnh giaùc." Nhöõng ñieàu con thaáy hoâm nay laø ñuùng nhö thaät khoâng heà sai khaùc. Con nghó, "Ñaây laø ñieàu chöa töøng coù. Sôû kieán, tueä cuûa Nhö Lai, laø nhö thaät, khoâng hai." Vì ñieàu ñoù, cho neân con vui möøng phaán khôûi, khoâng töï ngaên ñöôïc. Ñöùc Phaät baûo Long vöông: - Nay, ngöôi haõy quy y Phaät, Phaùp, Taêng. Long vöông thöa: - Nay con xin quy y Phaät, Phaùp, Taêng. Nhö vaäy, trong haøng suùc sinh, laàn ñaàu tieân thoï ba töï quy y tröôùc nhaát laø Long vöông Y-la-baùt. Ñöùc Theá Toân duøng baøi keä baûo caùc Tyø- kheo: Ta böùt moïi löôùi buõa, Treân trôøi vaø trong ñôøi; Ngöôi cuõng böùt taát caû Treân trôøi vaø trong ñôøi1217. Baáy giôø, ma Ba-tuaàn duøng baøi keä höôùng veà Theá Toân noùi: OÂng bò caùc löôùi troùi, Treân trôøi vaø trong ñôøi; Troùi bôûi moïi thöù löôùi, Sa-moân, khoâng theå thoaùt. Ñöùc Theá Toân cuõng duøng baøi keä ñeå traû lôøi Ba-tuaàn: Ta ñaõ thoaùt taát caû, Treân trôøi vaø trong ñôøi.

l2l6. Y-la-baùt . Skt. elā-pattra, laù caây elaâ, moät loaïi tieåu ñaäu khaáu, hay hoaéc höông. l2l7. Loaït caùc baøi keä, Pali, Vin.i. 2l.

Thoaùt taát caû caùc löôùi;
Ta nay chieán thaéng ngöôi.
Ba-tuaàn laïi duøng baøi keä ñeå traû lôøi Phaät:
Trong oâng coù keát phöôïc;
Taâm haønh ôû trong ñoù.
Vì vaäy noù theo oâng;
Sa-moân, khoâng theå thoaùt.
Ñöùc Theá Toân laïi cuõng duøng keä ñeå traû lôøi:
Theá gian coù naêm duïc.
YÙ thöùc laø thöù saùu.
Ta ôû trong khoâng duïc.
Ta ñaõ chieán thaéng ngöôøi.
Baáy giôø, ma Ba-tuaàn töï nghó: Nhö Lai ñaõ thaáu suoát yù nghó cuûa ta;
ñaõ bieát taát caû. Do vaäy, noù oâm loøng saàu öu khoâng vui, aån mình maø trôû veà baûn xöù.
Baáy giôø Ñöùc Theá Toân noùi vôùi caùc Tyø-kheo baøi keä naøy:
Ta nay böùt moïi löôùi,
Treân trôøi vaø trong ñôøi.

Caùc ngöôi cuõng böùt caû,
Treân trôøi vaø trong ñôøi.
Ñöùc Phaät baûo caùc Tyø-kheo:
- Caùc oâng haõy du haønh trong theá gian. Khoâng neân hai ngöôøi cuøng ñi. Nay Ta muoán ñeán thoân ñaïi töôùng ôû Öu-löu-taàn-loa ñeå thuyeát phaùp.
Caùc Tyø-kheo ñaùp:
- Kính vaâng, baïch Theá Toân.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.